

**TURUN
YLIOPISTO**

Historiataustat ja museotilan hyödyntäminen historianopetuksessa

Luokanopettajaopiskelijoihin kohdistettu tutkimus

Kasvatustiede/Opettajankoulutuslaitos

Kandidaatintutkielma

Eetu Haukio

Juho Kujansuu

30.3.2026

Turku

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Kandidaatintutkielma

Tutkinto-ohjelma, oppiaine: Kandidaatin tutkielma, kasvatustiede

Tekijä(t): Eetu Haukio, Juho Kujansuu

Otsikko: Historiataustat ja museotilan hyödyntäminen historianopetuksessa

Ohjaaja(t): Yliopistonlehtori Iina Männikkö

Sivumäärä: 44 sivua

Päivämäärä: 30.3.2026

Tutkimuksen aiheena on luokanopettajaopiskelijoiden taustat historian parissa ja heidän suunnittelemansa menetelmät hyödyntää erilaisia museotiloja opetuskäytössä. Aiheeseen ei ole suoraa aiempaa tutkimusta, joten aihe on tärkeä tutkittavaksi. Tutkimustulosten avulla museot voisivat luoda ja muokata omia näyttelyitään ja oppilasvierailuita opettajien tavoitteiden ja yleisesti käyttämiä menetelmien suhteen sopivammiksi. Lisäksi saadaan uusia näkökulmia suunnitellessa luokanopettajien monialaisia opintoja yliopistossa historian oppiaineen osalta.

Tutkimusaineisto on kerätty Katse historiaan -hankkeen yhteydessä syksyllä 2023. Olemme saaneet tutkimusaineiston käyttöömme hankkeen tutkimusryhmältä. Tutkimuksessamme hyödynnämme aineistoa, joka sisältää taustatietolomakkeet, osallistujien kirjallisia vastauksia ja katseenseuranta-aineistoa. Keskitymme tutkimuksessamme viiden luokanopettajaopiskelijoiden vastauksiin. Analysoimme keräämämme aineistoa laadullisen tutkimuksen menetelmin. Lisäksi hyödynsimme taustatietolomakkeiden vastauksia analysoidessa käytimme keinoja lukumäärien laskemista, sekä keskiarvoja, jotka yleensä mielletään määrälliseen tutkimukseen.

Taustatietolomakkeesta saatiin vastaukset osallistujien taustoista historian parissa. Osallistujien vastauksissa oli eroja, mutta yleisesti vastaukset mukailivat samankaltaista linjaa. Esille nousi, että kaikki vastaajat pitivät historiaa osana yleissivistystä ja opettavaisena. Yleisimmät tavat olla tekemisissä historian kanssa olivat tiedonhaku, dokumentit ja elokuvat sekä vierailu museoissa ja historiallisissa kohteissa. Lisäksi muutamassa vastauksessa esille nousivat esimerkiksi videopelit ja podcastit. Vastauksissa korostuivat sekä oppiminen että viihtyminen historian parissa.

Tulosten mukaan luokanopettajaopiskelijat hyödyntäisivät museotilaa opetuksessa erityisesti oppilaslähtöisesti, huomioiden lasten kiinnostuksen ja aktiivisen osallistumisen. Keskeisiä menetelmiä ovat esineiden havainnointi, yhteinen keskustelu, toiminnalliset tehtävät sekä historiallisen ymmärryksen herättäminen esimerkiksi vertailun ja tarinallisuuden avulla. Museot nähdään moniaistisina ja monipuolisina oppimisympäristöinä, joita voidaan integroida eri oppiaineisiin.

Avainsanat: Museopedagogiikka, informaaliset oppimisympäristöt, historian opetus

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
1.1	Informaalit oppimisympäristöt	6
1.2	Museopedagogiikka	7
1.3	Historian opetus ja museopedagogiikka	8
2	Tutkimusongelmat	9
3	Tutkimusmenetelmät	10
3.1	Tutkimusaineisto	10
3.1.1	Osallistujat	10
3.1.2	Taustatietolomake	11
3.2	Tutkimusmenetelmät	12
3.3	Tutkimuksen toteutus	12
3.4	Aineiston käsittely ja analyysi	13
3.5	Tutkimusetiikka	15
4	Tulokset	16
4.1	Taustat historian parissa	16
4.1.1	Tavat kuluttaa vapaa-aikaa historian parissa	17
4.1.2	Syyt kuluttaa vapaa-aikaa historiaan liittyvien tapojen parissa	18
4.1.3	Osallistujien profiilit	20
4.2	Menetelmät hyödyntää museotiloja opetuskäytössä	22
4.2.1	Oppilaslähtöisyys ja kiinnostuksen herättämien	24
4.2.2	Havainnointi, historia ja yhteinen keskustelu	25
4.2.3	Aktiivinen ja moniaistinen oppimisympäristö	26
5	Pohdinta	28
5.1	Tulosten pohdinta	28
5.1.1	Tutkimuskysymys 1	28
5.1.2	Tutkimuskysymys 2	31
5.1.3	Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tulosten yhteys toiseen tutkimuskysymykseen.	33
5.2	Luotettavuus	35
5.3	Tulosten hyödyntämismahdollisuudet ja jatkotutkimusehdotukset	36

Lähteet	37
Liitteet	39
Liite 1. Katse Historiaan -hankkeen tutkimustiedote	39
Liite 2. Tietosuojailmoitus	41

1 Johdanto

Tutkimuksessamme haluamme selvittää, millaisia taustoja luokanopettajaopiskelijoilla on historian aiheiden parissa vapaa-ajalla ja millaisia menetelmiä heillä on erilaisten museotilojen hyödyntämiseksi osana peruskoulun historianopetusta.

Suomalaisessa peruskoulussa historian opiskelu alkaa neljännellä vuosiluokalla. Perusopetuksen opetussuunnitelman (2014) mukaan historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Opiskellessaan menneisyyttä koskevaa tietoa oppilaat ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä ja yksilön merkitystä historiallisena toimijana (POPS, 2014). Lisäksi tavoitteena on kasvattaa oppilaista aktiivisia yhteiskunnan jäseniä. Opetussuunnitelman perusteissa on mainittu historian kohdalla erilaisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen osana opetusta. Yksi esimerkki erilaisista oppimisympäristöistä ovat erilaiset museot.

Museot tarjoavat monipuolista tietoa historiallisista aiheista, tapahtumista ja ympäristöistä. Museoiden erityispiirteenä on niiden tarjoama visuaalinen tieto; ne mahdollistavat historian näkemisen konkreettisesti ympäristössä. Oppiminen on mahdollista tutkimisen ja oivaltamisen kautta (Andre ym., 2017). Yhteistyössä koulujen kanssa, museoiden tehtävänä on kulttuuriperinnön ja historiallisen tiedon siirtäminen eri sukupolvien välillä (Andre ym., 2017). Oppilaat saattavat kokea, että museo on luokahuonetta mieltäisempi ympäristö olla kosketuksessa historian kanssa. Parhaassa tapauksessa vierailu museossa toimiikin kiinnostuksen herättäjänä ja saa oppilaan tutustumaan historiaan syvällisemmin ja kriittisemmin.

Vierailut kulttuuriperintökohteissa ovat säännöllinen osa historianopetusta, etenkin alakoulussa (Stolare, ym., 2021). Empiirinen tutkimus kulttuuriperintökohteiden roolista alakoulun historianopetuksessa on keskittynyt pääasiassa oppilaiden näkökulmaan ja siihen myönteiseen vaikutukseen, joka vierailuilla näyttää olevan oppilaiden asenteisiin historiaa kohtaan kouluaineena (Harris ja Bilton, 2019). Lisäksi on tutkittu opettajien museoiden käyttöä sekä yleisellä tasolla että osana historian opetusta. Tutkimusten perusteella voidaan todeta, että opettajat näkevät museovierailut pääosin myönteisinä kokemuksina, vaikkakin esimerkiksi taloudelliset resurssit luovat haasteita.

Ruotsalaisilla alakoulun opettajilla teetetyin tutkimuksen mukaan opettajat hyödynsivät opetuksessaan institutionalisoituja kulttuuriperintökohteita, kuten museoita, historiallisia rakennuksia ja muita perintökohteita (Stolare, ym., 2021). Valtaosa opettajista kertoi, että he eivät tehneet varsinaista opastusta itse, vaan luovuttivat vastuun oppaalle (Stolare, ym., 2021). Vain harva opettaja ilmoitti ottavansa itse vastuun esityksen sisällöstä. Tutkimusaineistosta ei löydy yksiselitteistä syytä, miksi opettajat valitsevat passiivisen roolin vierailun aikana (Stolare, 2021). Yksi mahdollinen selitys oli, että opettajat kokevat tietotaitonsa ja asiantuntemuksensa puutteelliseksi muodostaakseen vierailusta eheän kokonaisuuden osana historian opetusta (Stolare, ym., 2021). Tutkimuksessa opettajilta kysyttiin syitä, miksi he tekevät luokkansa kanssa vierailuja. Yhdeksi syyksi mainittiin, että vierailut luokkahuoneen ulkopuolelle voivat tukea historiallista oppimista tavalla, jota ei ole mahdollista saavuttaa tavallisin metodein luokkahuoneessa (Stolare, 2021). Lisäksi opettajat korostivat, että pelkkä oppikirjojen lukeminen ja elokuvien katsominen ei riitä. Vierailut esimerkiksi museoissa luovat konkreettisia esimerkkejä opiskeltavista aiheista.

1.1 Informaalit oppimisympäristöt

Oppimisympäristöön kuuluvat erityisesti koulurakennukset ja -tilat sekä opetusvälineet ja -materiaalit. Oppilaitokset edustavat tyypillisesti formaalia eli muodollista koulutusta (Koskela ym., 2020). Informaaleihin oppimisympäristöihin kuuluvat koulun ulkopuoliset tilat, joissa oppimista tapahtuu esimerkiksi arkipäiväisten tilanteiden avulla. Informaali oppiminen nähdään prosessina, joka fyysisesti sijoittuu koulutusjärjestelmän ulkopuolelle (Chang ym., 2012).

Julkiset kulttuurilaitokset ymmärretään osaksi rakennettua ympäristöä. Niiden tarjoamat palvelut ovat kaikkien Suomen kansalaisten käytettävissä. Museoiden katsotaan kuuluvan osaksi julkisia kulttuurilaitoksia (Salminen ym., 2012). Lisäksi museot määritellään osaksi informaaleja oppimisympäristöjä (Andre ym., 2017). Koulutusta ohjataan nykyään koko ajan vahvempaan yhteistyöhön muidenkin toimijoiden, kuten esimerkiksi museoiden kanssa (Koskela ym., 2020). Tämä näkyy myös opetussuunnitelmien perusteissa (Opetushallitus, 2014).

Oppimisympäristöissä, kuten museoissa, suunnittelua ja toimintaa ohjaavat painopistealueet keskittyvät erityisesti motivaation synnyttämiseen ja oppimista ohjaavien ärsykkeiden rakentumiseen. Museoissa motivaation lähteeksi on ehdotettu kolmea elementtiä: kokemuksellisuus, viihdyttävyyys ja voimauttaminen (Malmisalo-Lensu & Mäkinen, 2007). Kokemuksellisuudella tarkoitetaan erilaisia tapoja kokea ja reagoida museon esine- ja ilmiömaailmaan. Viihdyttävyydellä viitataan kokemuksiin ja käytäntöihin, jotka eroavat tiedon siirtämiseen ja kognitiivisiin sidoksiin liittyvistä päämääristä (Malmisalo-Lensu & Mäkinen, 2007). Oppimisprosessin välineinä pyritään käyttämään viihdyttäviä elementtejä. Voimauttamisen perusajatus on saada ja kannustaa kävijät ajattelemaan ja puhumaan tavoilla, jotka ovat heille merkityksellisiä (Malmisalo-Lensu & Mäkinen, 2007). Kävijät saavat voimaa ja aineksia omien tulkintojen tekemiseen, kun tieto liitetään laajempiin sosiaalisiin ja historiallisiin tai yksilöllisempiin konteksteihin.

1.2 Museopedagogiikka

Museopedagogiikka ei ole pelkästään yksi osio museota, vaan sen idea on olla koko museokokemuksen aikana mukana kulkeva toimintamalli tai ajatus.

Museopedagogiikassa onkin toiminnalla oltava aina jokin tavoite, on se sitten kasvatuksellinen, opetuksellinen tai jopa elämyksellinen (Tornberg, 2009).

”Pedagogiikan voi yleisesti määritellä opetus- ja kasvatuskäytännön perusteluksi tai lähtökohdaksi sekä niiksi käytännön opetustoimiksi, jotka rakentuvat esimerkiksi persoonallisuuden, kokemusten, yksilöllisten tottumusten ja mieltymysten kautta” (Malmisalo-Lensu & Mäkinen, 2007).

Kun museoita tarkastellaan erityisesti pedagogisesta näkökulmasta, korostuu museomääritelmässä vuorovaikutuksen ja erilaisten neuvottelujen rooli (Malmisalo-Lensu & Mäkinen, 2007). Museo on tila tai paikka, jossa keskustellen ja neuvotellen vaihdetaan kulttuurisia tulkintoja, jotka syntyvät museon rakentamien ärsykkeiden ja kävijöiden reaktioiden kohdatessa (Malmisalo-Lensu & Mäkinen, 2007).

1.3 Historian opetus peruskoulussa

Historia on oppiaine, jonka opiskeleminen alkaa Opetushallituksen (2024) säädöksen mukaan neljännellä vuosiluokalla ja kestää aina yhdeksänteen luokkaan asti. Alasteella neljännestä kuudenteen luokkaan historiaa opetetaan yhdessä yhteiskuntaopin kanssa yhteensä viisi vuosiviikkotuntia, joista vähintään kaksi vuosiviikkotuntia pitää olla yhteiskuntaoppia (Opetushallitus, 2024). Oppiaineen tehtävänä onkin, perehdyttää oppilaat historiallisen tiedon luonteeseen ja tiedon hankkimiseen sekä, herättää oppilaiden kiinnostuksen menneitä aikaa ihmisen toimintaa ja sen merkitystä kohtaan (POPS, 2014).

Historia oppiaineena on sellainen, että siihen saa helposti liitettyä erilaisia vierailuja esimerkiksi museoissa tai muissa kohteissa. Opettajalla onkin hyvä olla joitain keinoja tiedossa, miten hyödyntää näitä mahdollisuuksia aineen opettamisessa. Historian opetuksen tavoitteissakin on monia sellaisia, jotka soveltuvat hyvin toteutuvaksi museopedagogiikkaa ja museovierailuja hyödyntämällä. Opetussuunnitelman tavoitteet, jotka sopivat tähän ovat: T1 ”ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena”, T2 ”johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä”, T10 ”ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä” (POPS, 2014). Nämä tavoitteet ovat sellaisia, jotka soveltuvat museopedagogiikan hyödyntämiseen opetuksessa. Lisäksi laaja-alaisista tavoitteista erityisesti L2 kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (POPS, 2014) on sellainen, joka toteutuu, kun hyödynnetään museopedagogiikkaa osana historian opetusta.

2 Tutkimusongelmat

Tutkimuksemme tavoitteena on saada selvitettyä, millaisia taustoja opettajaopiskelijoilla on historian parissa, sekä saada selvitettyä miten ja millaisilla tavoilla he hyödyntäisivät museota opetuskäytössä. Tässä kohtaa museona toimii siis Luostarinmäen museo. Tämän kautta saadaan tietoa millaisia historian opettajia tulevista luokanopettajista näyttäisi ainakin tulevan. Tutkimuskysymyksemme ovatkin siis:

1. Millainen tausta luokanopettajaopiskelijoilla on historian parissa?

Kysymys vastaa siihen, millaisia taustoja osallistujilla on historian parissa. Kysymys antaa siis lisää tietoa siitä, millaisilla eri tavoilla osallistujat kuluttavat vapaa-aikaansa historian parissa ja mistä syystä. Lisäksi kysymyksellä selvitetään osallistujien suhtautumista historiaan ja sen merkitystä. Lähes jokainen luokanopettaja tulee opettamaan historiaa, sillä se alkaa neljännellä tai viidennellä luokalla (Oph,2024), jolloin heidän taustansa historian parissa tulevat myös näkyviin.

2. Millaisia menetelmiä luokanopettajaopiskelijat suunnittelisivat käyttävänsä hyödyntääkseen tiettyä museotilaa opetuskäytössä?

Tällä kysymyksellä saadaan kuvaa siitä, millaisia menetelmiä opiskelijoilla on hyödyntää museotilaa opetuskäytössä. Tärkeänä osana museovierailuita on saada oppilaita motivoitumaan ja saisivat hyviä kokemuksia, joiden perusteella he kiinnostuisivat ja innostuisivat käymään museoissa uudelleenkin elämänsä aikana (Kallio & Elo, 2004). Tämän takia tulevilla opettajilla tulisikin olla sellaisia menetelmiä, jotka kasvattavat motivaatiota.

3 Tutkimusmenetelmät

3.1 Tutkimusaineisto

Tutkimusaineisto on kerätty Katse historiaan -hankkeen yhteydessä syksyllä 2023. Hankkeeseen kuuluu neljä osatutkimusta, joista käytämme tutkimuksemme aineistona osatutkimusta 3: Historialliset museot. Olemme saaneet tutkimusaineiston käyttöömmme tätä tutkimusta varten hankkeen tutkimusryhmältä. Emme siis ole itse osallistuneet aineiston keräämiseen tai tehneet aineiston keruuseen liittyviä ratkaisuja.

Hyödynnämme tutkimuksessa hankkeen aikana kerättyä aineistoa, joka sisältää taustatietolomakkeet, osallistujien kirjallisia vastauksia ja katseenseuranta-aineistoa. Katseenseuranta-aineisto on kerätty tutkimukseen osallistuneiden vieraillessa Luostarinmäen museossa. Hanke on Suomen Akatemian rahoittama Turun yliopiston tutkimushanke vuosina 2021–2026, jossa tutkimusryhmänä toimivat Marjaana Puurtinen ja Jan Löfström sekä tutkimusharjoittelijoita ja -avustajia.

3.1.1 Osallistujat

Osatutkimukseen kolme osallistui yhteensä kaksitoista maisterivaiheen opiskelijaa, joista historian pääaineenopiskelijoita oli viisi, luokanopettajaopiskelijoita viisi ja museologian opiskelijoita kaksi. Tutkimukseen osallistuneilta luokanopettajaopiskelijoilta edellytettiin, että historian oppiaineen monialaiset opinnot oli suoritettu. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista, ja hankkeen tutkimusryhmän jäsenet rekrytoivat osallistujia sähköpostitse. Tutkimus toteutettiin suomeksi, joten tutkimukseen osallistumisen edellytys oli sujuva suomen kielen taito. Lisäksi tutkimuksessa käytettävien katseenseurantalasien vuoksi osallistujilta edellytettiin hyvää näköä tai mahdollisuutta piilolinssien käyttämiseen. Omassa tutkimuksessamme lähestymme tutkimusongelmia luokanopettajaopiskelijoiden vastausten kautta eli käyttämämme aineisto on viiden luokanopettajaopiskelijan vastaukset.

3.1.2 Taustatietolomake

Osallistujat vastasivat tutkimukseen osallistuessaan digitaalisesti tehtyyn taustatietolomakkeeseen. Lomakkeessa kerättiin osallistujilta taustatiedot eli tässä kohtaa kansalaisuus ja sukupuoli. Lisäksi lomakkeeseen merkittiin muita tutkimuksia varten tieto siitä, käyttikö osallistuja tutkimustilanteeseen osallistuessaan silmälaseja tai piilolinssijä. Osallistujilta kerättiin myös tiedot, mikä on heidän korkein suorittamansa tutkinto, mikä on heidän nykyinen ammattikuvauksensa, kokevatko he tutkintonsa historianalan tutkintona sekä ovatko he työskennelleet historia-aiheiden tai kuvallisten materiaalien ja aineistojen parissa.

Lomakkeessa oli väittämiä, joihin osallistujien tuli vastata, kuinka hyvin väite kuvaa häntä asteikolla 1–6 (1 ei kuvaa minua lainkaan, 6 kuvaa minua hyvin). Väittämät olivat seuraavan laisia: “menneisyyteen perehtyminen on mielestäni kiehtovaa/opettavaista/tarpeetonta/osa yleissivistystä”. Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastattiin näiden väittämien pohjalta. Väittämät keskittyvät osallistujien näkemyksiin historian perehtymisen tärkeydestä ja avaavat osallistujien taustaa historian parissa.

Osallistujien taustaa historian parissa avaavat myös viimeisenä osiona taustatietolomakkeessa olevat kysymykset ja niihin liittyvät väittämät. Kysymyksissä kysytään ”miten usein pyrit normaalioloissa viettämään vapaa-aikaasi seuraavien asioiden parissa”, ja mainittavia asioita ovat esimerkiksi: menneisyyttä käsittelevät dokumentit, sekä historialliset museot. Vastaushaitarina kysymyksiin toimii asteikko 1–6 (1 en koskaan, 2 kerran vuodessa, 3 joitakin kertoja vuodessa, 4 joka kuukausi, 5 joka viikko, 6 joka päivä). Tämän jälkeen jokaiseen kysymykseen liittyy kaksi väitettä, jotka kuuluvat näin ”teen näin viihtyäkseni” ja ”teen näin oppiakseni”. Näihin vastataan asteikolla 1–6, kuinka hyvin tämä kuvaa vastaajaa (1 ei kuvaa minua lainkaan. 6 kuvaa minua erittäin hyvin). Nämä ovat erittäin tärkeitä tietoja tähän tutkimukseen liittyen, sillä ne antavat vastauksia ensimmäiseen tutkimuskysymykseen.

3.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimukseen osallistuneiden tehtävä museon eri tiloissa: Olet oppaana Luostarinmäen museossa. Museoon on tulossa 12-vuotiaiden lasten oppilasryhmä historian oppitunnillaan. Haluat herättää oppilaiden kiinnostuksen museovierailua kohtaan jo etukäteen. Päätät käydä katsomassa kolmea museon tilaa ja laatia niistä mahdollisimman houkuttelevat lyhyet tekstit. Lähetät tekstit opettajan kautta oppilaille museovierailua edeltävänä päivänä. Miten siis myisit museokäynnin oppilasryhmälle?

Osallistujat vietiin kolmeen eri tilaan museossa ja jokaisen tilan jälkeen osallistuja kirjoitti vastauksen tehtävänantoon ennen siirtymistä seuraavaan tilaan. Tehtävien teon jälkeen osallistujaa vielä haastateltiin. Kyseessä oli puolistrukturoitu haastattelu, jossa kysymys antaa asettaa agendan, mutta ei ennakoiki vastauksia tai johdata niihin (Cohen ym., 2018, 475). Haastattelu toteutettiin virikehaastatteluna eli laadullisena haastatteluna, jossa ajatuksien virikkeenä käytetään kuvia (Törrönen, 2017). Tässä haastattelussa virike oli aikaisemmin kuvattu katseenseurantavideo, jota osallistuja pystyi samalla seuraamaan ja jonka avulla hän pystyi palaamaan helpommin ajatuksissaan tilaan, josta puhutaan. Virike tuo haastattelussa uusia ulottuvuuksia haastattelijan ja haastateltavan vuorovaikutukseen (Törrönen, 2017).

3.3 Tutkimuksen toteutus

Tutkimus eteni strukturoituna yksilötilanteena museoympäristössä. Ennen tutkimustilannetta valmisteltiin tutkimustilat ja -laitteisto sekä avattiin osallistujakohtaiset tiedonkeruulomakkeet. Osallistuja vastaanotettiin museolla, hänelle esiteltiin tutkimuksen kulku, tutkimuslaitteisto ja tietosuoja, ja hän antoi kirjallisen suostumuksensa osallistumiseen.

Tutkimustehtävänä osallistujat tarkastelivat kolmea museon sisätilaa pedagogisesti orientoituneen tehtävänannon mukaisesti. Tehtävässä osallistuja asettui museooppaaksi ja laati 12-vuotiaille oppilaille suunnattuja lyhyitä, museovierailua ennakoivia tekstejä. Kunkin tilan visuaalinen tarkastelu kesti 20 sekuntia, minkä jälkeen osallistuja kirjoitti tilaa koskevan tekstin sähköiseen lomakkeeseen. Ensimmäinen tila toimi

harjoitustilana, minkä jälkeen tehtävä toistettiin kahdessa varsinaisessa tutkimustilassa.

Tilojen tarkastelun jälkeen osallistuja palasi haastattelutilaan, jossa suoritettiin jälkihaastattelu. Haastattelussa käsiteltiin osallistujan toimintaa tutkimustilanteessa, hänen kirjoittamiaan tekstejä, näkemyksiä menneisyyden käsittelystä museoympäristöissä sekä hänen omaa taustaansa ja suhdettaan historiallisiin ympäristöihin. Haastattelu video- ja äänitallennettiin.

Tutkimustilanne päättyi taustatietokyselyn täyttämiseen. Lopuksi osallistuja saatettiin pois, ja kaikki kerätty aineisto varmuuskopioitiin tietoturvaohjeiden mukaisesti.

Tutkimus tuotti katseenseurantadataa, kirjoitettuja tekstejä, haastatteluaineistoa sekä taustatietoja, joita hyödynnettiin tutkimuskysymyksiin vastaamisessa.

3.4 Aineiston käsittely ja analyysi

Kerättyä dataa analysoidaan tässä tutkimuksessa käyttäen laadullisen tutkimuksen menetelmiä. Taustatietolomakkeen vastausten analyysiin sen sijaan käytetään yleensä määrälliseen tutkimukseen osaksi mielletäviä tilastollisia analyysikeinoja, koska käytetty lomake on ollut kyselylomake. Tutkimuksessa pohditaan myös taustatietolomakkeella saatujen tuloksien mahdollista yhteyttä jokaisen osallistujan kohdalla hänen muihin vastauksiinsa. Aineistoa käsiteltäessä käytämme tutkimukseen osallistujista samoja pseudonyymejä, kuin aineistossa eli O1, S1, O3, O4 ja S3, kun heihin viitataan.

Tutkimuksessa käytettäviä taustatietolomakkeiden tuloksia analysoidaan tässä tutkimuksessa siis katsomalla lukumääriä ja keskiarvoja, jotka mielletään määrällisen analyysin tavoiksi. Taustatietolomakkeen kysymyksissä, jotka ovat tämän tutkimuksen kannalta merkityksellisiä muuttujat ovat kaikissa numeraalisia. Niihin liittyviä tuloksia analysoidaan ja kuvataan tässä tutkimuksessa keskiarvojen avulla, joka on niille tunnusomaista (Broberg ym, 2020, s33). Tutkimuksessa jokaisen osallistujan vastauksia lomakkeessa verrataan siis kaikkien osallistujien vastausten keskiarvoihin. Keskiarvojen tarkastelu yksittäisten osallistujien vastausten kanssa valikoitui menetelmäksi, koska tässä tutkimuksessa ei selvitetä numeraalisten vastausten keskinäisiä yhteyksiä.

Lisäksi keskiarvotarkastelut ovat yleisesti tutuimpia ihmisille (Broberg ym, 2020, 34), jolloin niiden kautta on helpompaa ilmaista osallistujien taustaa historian parissa ymmärrettävämmiin. Lisäksi saatuja tuloksia kuvataan erilaisilla graafisilla kaavioilla. Nämä ovat tärkeä osa, sillä niiden avulla voidaan esittää tutkimustuloksia tehokkaasti, sekä ymmärrettävästi (Broberg ym, 2020, 93). Lisäksi ensimmäisen tutkimuskysymyksen vastausten perusteella luotiin osallistujille profiilit, joita avataan tulososiossa.

Tässä tutkimuksessa käytettävät osallistujien haastattelut olivat jo valmiiksi litteroituja Katse Historiaan -hankkeen muita osia varten. Samaisiin haastatteluista tehtyihin litteraatteihin on sisällytetty myös osallistujien kirjoittamat vastaukset luettuina. Näitä kerättyjä aineistoja analysoidaan tässä tutkimuksessa erilaisia laadullisen analyysin menetelmistä sisällönanalyysiä hyödyntäen. Sisällönanalyysissä siis tarkastellaan, mitä tutkittavat aineistot kertovat sen teemoista, sisällöistä, sekä aiheista (Sarajärvi & Tuomi, 2018) Tässä tutkimuksessa käsiteltiin vain tämän tutkimuksen osallistujien aineistoja. Aluksi niitä käsiteltiin NVivo-ohjelmassa, jonka jälkeen niitä käsiteltiin Microsoft Wordissa, sekä Excelissä.

Ensimmäiseksi määriteltiin tässä sisällönanalyysissä käytettävä analyysiyksikkö (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tässä tutkimuksessa se on yksi vastaus, joka saattaa olla vain lauseen pituinen tai pitää sisällään montakin lausetta. Tämä tarkoitti seuraavaksi tehtävän redusoinnin kannalta sitä, että haastattelujen litteroinneista poistettiin kaikki ylimääräinen, jolloin haastatteluista tehtyihin litterointeihin jäi vain vastaukset, joita voitiin käyttää analyysiyksikkönä. Analyysiyksikön määrittelyn jälkeen aineiston käsittely aloitettiin siis redusoimalla eli siistimällä kommentteista ylimääräiset lausahdukset, sanat jne. (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tässä kohtaa on siis kyseessä induktiivinen analyysivaihe, jonka jälkeen siirrytään tulosten raportoimisen vaiheeseen (Elo, ym, 2022, S219).

Siistimisen jälkeen seuraavaksi alettiin etsimään ja listaamaan (Sarajärvi & Tuomi, 2018) taulukko-ohjelmaan jokaisen osallistujan omalle kohdalle vastauksista ne, joissa puhuttiin museoiden hyödyntämisestä opetuskäytössä ja siitä, miten osallistuja käyttäisi kyseistä museotilaa opetuskäytössä. Tämän jälkeen listatuista litteraateista

alettiin etsimään yhtäläisyyksiä, sekä niitä lähdettiin ryhmittelemään (Sarajärvi, Tuomi, 2018). Aluksi ryhmittelemällä muodostettiin alaluokat, joista lopulta yhdistelemällä saatiin aikaiseksi pääluokat (Sarajärvi, Tuomi, 2018), joita tuli yhteensä kymmenen kappaletta. Pääluokkien kasaamisessa hyödynnettiin perusopetuksen opetussuunnitelman (2014) historian aineen opetukseen merkittävät tavoitteita. Kyseiset pääluokat tulevat ilmi paremmin ilmi tulososiossa.

3.5 Tutkimusetiikka

Tutkimuksessamme käytetty aineisto on kerätty Katse historiaan hankkeen yhteydessä. Hankkeen tutkimusryhmä on saanut tutkimussuunnitelmalleen Turun yliopiston ihmistieteiden eettisen toimikunnan puollon (päätös 26/2023). Hankkeen tutkimuseettisiä ratkaisuja on kuvattu tarkemmin tutkimusryhmän laatimassa osallistujille sähköpostilla lähetetyssä tutkimustiedotteessa (liite 1). Osallistujille lähetettiin samalla myös tutkimuksen tietosuojaseloste (liite 2).

Katse historiaan –hankkeen eri vaiheissa on noudatettu yleisiä tutkimuseettisiä periaatteita. Tutkimukseen osallistujiin liittyvistä tiedoista on huolehdittu asianmukaisesti ja tutkimuseettiset periaatteet huomioon ottaen. Tutkimukseen osallistujille on tiedotettu, mihin tarkoitukseen kerättyä aineistoa voidaan käyttää. Tutkimuksen aikana osallistujalla on ollut myös mahdollisuus vetäytyä tutkimuksesta ilman seuraamuksia (TENK, 2019, 8). Tutkimus on myös toteutettu niin ettei siitä aiheudu haittaa tutkittaville (TENK, 2019, 7).

Tutkimuksessamme käsittelemme saamaamme aineistoa ja tuloksia tietoturvallisesti ja yleisten tutkimuseettisten periaatteiden mukaisesti. Aineistosta ja tuloksista saatuja tietoja ei voi yhdistää tutkimukseen osallistuneisiin henkilöihin. Henkilötietoja sisältäviä vastauksia ja materiaalia käsitellään vain Turun yliopiston alaisella palvelimella. Materiaali on myös lähetetty Funetfilesenderillä, jolloin näitä materiaaleja ei voi käyttää ilman salasanaa. Henkilötiedot myös poistetaan, kun ne eivät ole tarpeen (TENK, 2019, 12).

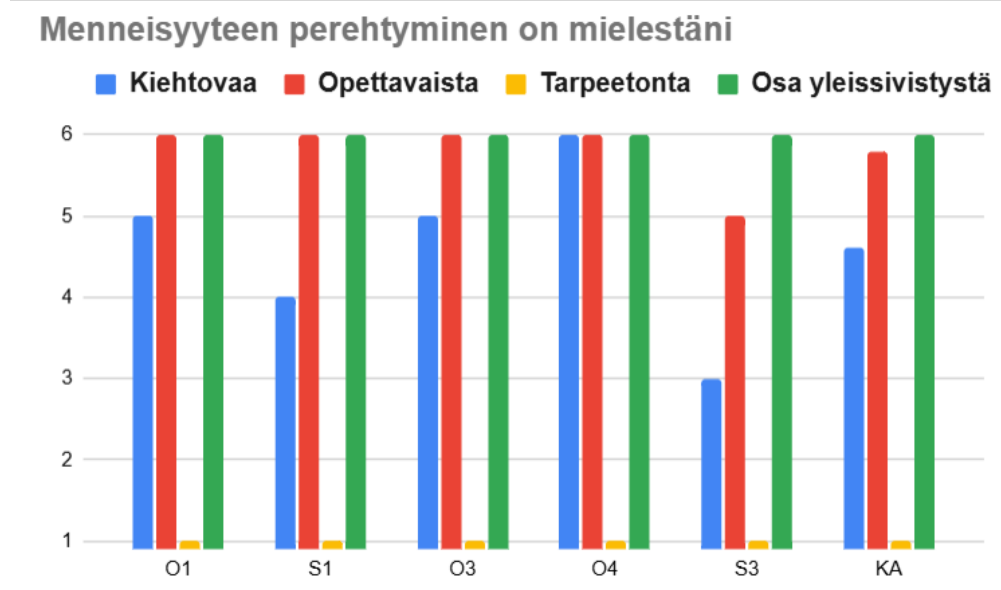
Tutkimuksen tekemisessä on hyödynnetty tekoälyä apuna lähdeluettelon tekemisessä, sekä tutkimukseen sopivien artikkelien etsimisessä.

4 Tulokset

4.1 Taustat historian parissa

Tulokset ensimmäiseen tutkimuskysymykseen liittyen kertovat millaista taustaa osallistujat omaavat historian parissa ja millaisia ovat heidän näkemyksensä historiaan perehtymisestä. Ensimmäiset tulokset saadaan, kun katsotaan osallistujien vastauksia taustatietolomakkeen ammattia ja opiskeltavaa alaa koskeviin kysymyksiin. Kysymys kuului: pidätkö tutkintoasi historian alan tutkintona. Tähän neljä viidestä osallistujasta vastasi ”ei”, joka oli oletettavaa, kun jokainen tämän tutkimuksen osallistujista ovat luokanopettajaopiskelijoita. Yksi vastaajista vastasi kuitenkin, että laskee alan historian alan tutkinnoksi. Nämäkin tulokset voidaan laskea osallistujien taustaksi historian parissa.

kuvio 1. vastaukset ja keskiarvo

Menneisyyteen perehtymisen tuloksista on nähtävissä, että vastaajien välillä ei tullut näiden väitteiden kohdalla esiin suuria kovin suuria eroja. Jokainen vastaajista koki menneisyyteen perehtymisen osana yleissivistystä, mikä on luonnollista, koska historia on yksi peruskoulussa opetettavista aineista. Samalla kukaan vastaajista ei myöskään kokenut menneisyyteen perehtymistä tarpeettomaksi. Lisäksi kaikki vastaajat kokivat myös historiaan perehtymisen opettavaiseksi. Suurin ero vastaajien välillä tuli kysymyksessä koetaanko menneisyyteen perehtyminen kiehtovaksi. Osallistujat S1 ja

S3 kokivat aiheen kiehtovuuden muita pienemmäksi vastaamalla, että väittämä kuvaa heitä melko huonosti tai vain melko hyvin.

4.1.1 Tavat kuluttaa vapaa-aikaa historian parissa

Kyselyssä suurin osa kysymyksistä, koski osallistujien käyttämää vapaa-aikaa menneisyyteen liittyvien aiheiden parissa. Tähän kysymykseen vastattuaan osallistujan tuli vastata vielä väitteisiin tekeekö hän näin viihtyäkseen tai oppiakseen. Erilaisia tapoja käyttää vapaa-aikaansa menneisyyteen liittyvien asioiden oli kyselyssä seitsemätoista kappaletta. Jokaista kyselyssä esitettyä tapaa käyttää vapaa-aikaa kertoi käyttävänsä vähintään yksi osallistujista. Kukaan osallistujista ei kuitenkaan vastannut käyttävänsä jokaista seitsemätoista tapaa kuluttaa vapaa-aikaansa menneisyyteen liittyvien aiheiden parissa. Tapoja, joilla tässä tutkimuksessa vain yksi kertoi kuluttavansa vapaa-aikaansa menneisyyteen liittyvien aiheiden parissa, oli viisi.

Jos löytyi tapoja, joita käytti vain yksi osallistujista, löytyy myös tapoja, joita kaikki osallistujista vastasivat käyttävänsä. Näitä tapoja olivat menneisyyteen liittyvien dokumenttien katsominen, historiallisten elämäkertojen lukeminen, menneisyyteen sijoittuvien fiktiivisten elokuvien katsominen, netistä tiedon etsiminen historiallisista paikoista tai tapahtumista. Edellä mainittujen lisäksi tämän tutkimuksen kannalta oleellisimmat tavat kuluttaa vapaa-aikaa menneisyyteen liittyvien asioiden parissa löytyvät kumpikin tavoista, joita jokainen osallistujista kertoi käyttävänsä. Nämä kaksi tapaa ovat historiallisilla nähtävyyksillä ja miljöillä vieraileminen, sekä tämän tutkimuksen kannalta mielenkiintoisin eli historiallisissa museoissa käyminen.

Kuvio 2. Keskiarvot tavoista kuinka usein osallistajat kuluttavat vapaa-aikaansa menneisyyteen liittyvien aiheiden parissa. Kuvioiden alla selitteet tavasta kuluttaa aikaa.

Kuviosta huomattavissa, että osallistujien useimmiten käyttämä tapa kuluttaa vapaa-aikaansa historian parissa on hakea tietoa liittyen historiallisiin tapahtumiin, sekä henkilöihin. Keskiarvo tällä tavalla oli hieman yli kolme, joka tarkoitti, että osallistajat kuluttavat vapaa-aikaansa tämän parissa keskimäärin hiukan alle joka kuukausi. Muita osallistujien useammin käyttämiä tapoja olivat dokumenttien ja fiktiivisten elokuvien katselminen. Osallistujien selkeästi harvimminkin käytettävät tavat olivat jo aikaisemmin esiin nousseet menneisyyteen sijoittuvien videopelien pelaaminen ja perinmemusiikin kuunteleminen/perinnetanssien tanssiminen, sekä historian aiheisiin liittyvien podcastien kuunteleminen.

4.1.2 Syyt kuluttaa vapaa-aikaa historiaan liittyvien tapojen parissa

Osallistujien vastaukset kysymyksen jälkeisiin väitteisiin näyttivät sen, että osallistajat käyvät museoissa sekä viihtyäkseen, että oppiakseen. Näiden väitteiden vastausten keskiarvojen ollessa 5,2 viihtyvyyden takia, 5,0 oppimisen takia, jotka tarkoittavat, että väitteet kuvaavat osallistujia hyvin ja jopa erittäin hyvin. Historiallisissa miljöissä ja

nähtävyyksillä osallistujat taasen kertovat käyvänsä useammin viihtyäkseen, kuin oppiakseen keskiarvojen ollessa 5,2 viihtyäkseen ja 4,6 oppiakseen, eli tässä on nähtävissä myös samoja syitä käyttää tätä tapaa, kuin aiemmassa. Tutkimuksen kannalta tavoista löytyi myös kolmas oleellinen tapa kuluttaa vapaa-aikaansa menneisyyteen liittyvien aiheiden parissa eli taidemuseoissa käyminen. Tätä tapaa kertoi käyttävänsä neljä viidestä osallistujasta ja keskiarvoksi tuli 2,6, joka tarkoittaa, että osallistujat käyvät taidemuseoissa keskimäärin joitakin kertoja vuodessa. Tätä tapaa selkeästi osallistujat käyttivät näistä kolmesta tavasta eniten viihtyäkseen väitteen keskiarvon ollessa 5,5. Oppimiseen tavan käyttämisen keskiarvo osui kahden muun tavan keskiarvon väliin sen ollessa 4,75. Kaikkien tapojen keskiarvot olivat viihtymistarkoituksessa käyttämiseen 4,87 ja oppimista varten käyttämiseen 4,73. Osallistujat käyttivät siis tapoja hiukan enemmän viihtymistarkoituksessa, kuin oppimistarkoituksessa.

Muita tapoja, joita osallistujat käyttivät selkeästi viihtymistarkoituksessa, olivat vastauksissa yli viiden keskiarvon saaneet fiktiivisten elokuvien katsominen (ka 5,6) ja historiaan liittyvien fiktiivisten romaanien lukeminen (ka 5,33). Oppimistarkoituksessa sen sijaan selkeästi osallistujat käyttämiä tapoja olivat myös yli viiden keskiarvon saaneet historiallisten elämäkertojen lukeminen (ka 5,2), historiallista tapahtumista tiedon hakeminen netistä (ka 5,2), sekä isoimman keskiarvon 5,5 saanut omansa sukunsa vaiheisiin tutustuminen. Kyseisestä tavasta löytyykin yksi suurimmista eroista osallistujien vastausten perusteella käyttötarkoitusten välillä oppimiseen käyttämisen hyväksi, sen ollessa aiemmin mainittu 5,5 ja viihtymiseen käyttämisen 4,5, jolloin eroksi tulee tasan yksi yksikkö. Tätä isommat erot oppimisen hyväksi löytyvät historiallisista tapahtumista tiedon netistä hakemisesta erotuksen ollessa 1,4 yksikköä (oppiminen 5,2 ja viihtyminen 3,8), sekä historiaan liittyvien tietokirjojen lukeminen erotuksen ollessa 1,67 yksikköä (oppiminen 5,00 ja viihtyminen 3,33). Viihtymisen hyväksi suurin ero löytyi menneisyyteen perustuvien fiktiivisten romaanien lukemisen parista sen ollessa 1,67 yksikköä (viihtyminen 5,33 ja oppiminen 3,66).

4.1.3 Osallistujien profiilit

Kun aletaan tarkastelemaan osallistujien vastauksia yksittäin osallistuja O1:stä alkaen, pystytään näkemään tarkemmin, millaisia osallistujia tutkimuksessa on ollut. O1:n vastausten mukaan hän kokee menneisyyteen perehtymisen kiehtovaksi (5/6), sekä opettavaiseksi ja osaksi yleissivistystä (6/6). Nämä vastaukset osuvat myös kaikkien osallistujien vastausten keskiarvoon hyvin. O1:n vastaukset tavoista kuluttaa vapaa-aikaansa menneisyyteen liittyvien aiheiden parissa sen sijaan eroavat osiltaan huomattavastikin keskiarvoista. O1:n kertoo vastauksissa kuluttavansa vapaa-aikaansa keräilemällä vanhoja tavaroita selkeästi useammin, kuin kaikkien osallistujien keskiarvo. Näiden lisäksi hän on ainoa osallistujista, joka kertoo kuluttavansa vapaa-aikaansa kuuntelemalla historiallista perinnemusiikkia ja tanssimalla perinnetansseja, kuuntelemalla historiaan liittyviä podcasteja, osallistuvansa historian aiheisiin liittyviin luentoihin ja seminaareihin sekä osallistumalla sosiaalisessa mediassa historian liittyvien yhteisöjen keskusteluihin. Tavoista löytyy ainoastaan yksi, jota O1:n ei vastaustensa mukaan käytä vähintään kerran vuodessa vapaa-ajan kuluttamiseen menneisyyden aiheiden parissa. Tämä tapa on historiaan liittyvien videopelien pelaaminen. Vastaustensa perusteella hän kuluttaa aikaansa, sekä viihtymistarkoituksessa, että oppimistarkoituksessa keskiarvojen ollessa 4,75 viihtyminen ja 4,69 oppiminen. Nämä keskiarvot osuvat myös hyvin lähelle kaikkien osallistujien vastausten keskiarvoja erojen ollessa vain -0,12 ja -0,04 yksikköä.

S1:n vastaukset ovat hyvin samansuuntaisia alussa, kuin O1:n, mutta vastausten edetessä erojakin tulee. Hän kokee samoin menneisyyteen perehtymisen opettavaiseksi ja osaksi yleissivistystä, mutta hän kokee menneisyyteen perehtymisen hieman vähemmän kiehtovana (4/6), kuin suurin osa muista osallistujista. S1:n vastaukset tavoista kuluttaa vapaa-aikaansa menneisyyteen liittyvien aiheiden parissa ylittivät keskiarvon osassa kaikista tavoista, mutta peräti kymmenessä tavassa se alittaa muiden vastausten keskiarvon. Näistä kymmenestä tavasta seitsemän ovat sellaisia, joita hän kertoo, ettei käytä lainkaan. Osallistujista hän kertoo selvästi eniten käyttävänsä tapoja enemmän oppimistarkoituksessa, kuin viihtymistarkoituksessa. Tästä selkeänä esimerkkinä hän kertoo lukevansa historiallisten henkilöiden elämäkertojen parissa oppimistarkoituksessa (4/6), eikä viihtyäkseen (2/6). Näistä

viihtymistarkoituksen arvo 2 eroaa keskiarvosta 4,4 peräti 2,4 yksikköä, joka on yksittäisissä kysymyksissä suurin ero osallistujan vastauksen ja kaikkien osallistujien vastausten keskiarvon välillä.

O3:n vastaukset eivät myöskään eroa suuresti kahdesta edellisestä menneisyyteen perehtymiseen liittyvien väitteiden osalta. Hänen vastauksensa, kun olivat samat, kuin O1:llä. Vapaa-ajan kuluttamiseen historian aiheiden parissa liittyvissä vastauksissa hän oli useimmissa hyvin lähellä kaikkien osallistujien keskiarvoa. Selkeästi keskiarvoa useammin hän kertoi kuluttavansa vapaa-aikaansa historiaan liittyvien fiktiivisten elokuvien parissa. Hänellä oli kuitenkin peräti kuudessa tavassa vastauksena, että hän ei käytä sitä lainkaan, mutta yhdessä näistä kuudesta hän ei ollut ainoa osallistujista, joka kertoi, ettei käytä tapaa. Hänen vastauksistaan käy ilmi, että hän käyttää näitä tapoja, joita käyttää hiukan enemmän viihtymistarkoituksessa, kuin oppimistarkoituksessa, näiden keskiarvojen ollessa 4,73 viihtyminen ja 4,55 oppiminen. Nämä vastaukset jäävät hiukan kaikkien osallistujien vastausten keskiarvoista. Näistä tuloksista voidaan hänen kohdallaan tarttua vielä siihen, että hän vastasi hakevansa tietoa historiallisista henkilöistä ja tapahtumista netistä selkeästi enemmän oppimistarkoituksessa, kuin viihtymistarkoituksessa vastausten ollessa 2/6 viihtyminen ja 6/6 oppiminen. Hänellä oli muutenkin osallistujista suurimmat erot viihtymistarkoituksen ja oppimistarkoituksen välillä monessa vastauksessa.

O4:n vastaukset väitteisiin ovat aiemmin tapaan myös hyvin samansuuntaiset. Hän on itseasiassa ainoa, joka vastasi jokaiseen kolmesta aiemmin mainitusta väitteestä 6/6. Tavoissa kuluttaa vapaa-aikaansa historiaan liittyvien aiheiden parissa hänen vastauksensa olivat monessa hyvinkin lähellä kaikkien osallistujien keskiarvoa. Hän oli kuitenkin ainoa kaikista osallistujista, joka kertoi kuluttavansa vapaa-aikaansa pelaamalla menneisyyteen sijoittuvia videopelejä. Toisaalta samaan aikaan hän oli ainoa osallistujista kahdessa tavassa, joka ei kertonut käyttävänsä niitä. Nämä tavat olivat oman sukunsa vaiheiden tutkiminen, sekä taidemuseoissa käyminen, joka on mielenkiintoinen huomio myös toista tutkimuskysymystä varten. Ylipäättänsä hän vastauksensa kertoi, että hän ei käyttänyt yhtään mainituista tavoista useammin, kuin joitakin kertoja vuodessa. Hänen vastauksensa tapojen käyttötarkoitukseen olivat keskiarvoina viihdetarkoituksessa 4,89 ja oppimistarkoituksessa 4,89, jotka ovat aivan

siinä kaikkien osallistujien keskiarvon lähellä. Kuten samat keskiarvotkin kertovat, hänen vastauksistaan monessa eivät tarkoitusperät eronneet lainkaan toisistaan.

Viimeinen vastaajista S3 eroaa hiukan enemmän muista vastaajista ja keskiarvoista. Erot näkyvät jo vastauksissa väitteisiin, kun hän kertoo historiaan perehtymisen olevan vähemmän kiehtovaa, kuin muut osallistujat vastauksissaan. Hänen vastauksensa tähän väitteeseen asteikolla 1–6 oli kolme, kun muiden vastaukset olivat välillä 4–6. Kun siirrytään kysymyksiin vapaa-ajan kuluttamisesta niissäkin S3 eroaa muista osallistujista. Hänen vastauksistaan käy ilmi, että peräti yhdeksää mainittua tapaa hän kertoi, ettei käytä lainkaan. Kahden tavan kohdalla hän on ainoa osallistuja S1:n kanssa ketkä niitä eivät käytä. Nämä tavat ovat fiktiivisten historiaan liittyvien romaanien lukeminen, sekä menneisyyden elävöittämissä tapahtumissa käyminen. Ainoastaan yhtä mainituista tavoista hän kertoi käyttävänsä useammin, kuin joitakin kertoja vuodessa. Hän kuitenkin käyttää näitä tapoja, joita käyttää osallistujista selkeästi eniten viihtymistarkoituksessa keskiarvon ollessa peräti 5,63. Ero myös oppimistarkoituksessa käyttämiseen on suuri peräti 0,63 yksikköä keskiarvon ollessa tasan viisi.

4.2 Menetelmät hyödyntää museotiloja opetuskäytössä

Tutkimuskysymyksessä kaksi pyrimme selvittämään, millaisia menetelmiä luokanopettajaopiskelijat suunnittelisivat käyttävänsä hyödyntääkseen tiettyä museotilaa opetuskäytössä. Tutkimuksen yhtenä osana oli haastattelu, jossa opiskelijat vastasivat kysymyksiin käytyään katsomassa museotiloja.

Taulukko 1. litteraattien ryhmittely

Opetusmenetelmä = Pääloukka	Alaluokat	Esimerkki menetelmästä	F=121
Esineet ja muut yksityiskohdat	Esineiden tutkiminen Esineiden nimeäminen Millaiset huoneet Millaisia eroja nykypäivään	Oppilaat miettivät millainen olohuone museotilassa on ja mitä nykypäivästä tuttuja asioita sieltä ei löydy	22
Lasten kiinnostuksen ja	Ei pitkiä tekstejä/monologeja	Lapsille lyhyitä täsmäkierroksia siitä, mikä heitä kiinnostaa, että jaksavat keskittyä.	29

jaksamisen huomiointi

Huomio lapsia kiinnostaviin asioihin

Asettautuminen lapsen asemaan

Lapsille suunnatut opastukset

Historiallisen kiinnostuksen/ymmärryksen herätys	Innostaminen historiaan Ymmärrys siitä mitä on ollut ennen ja mitä ei Herättää historiallista ajattelua Saada lapsi innostumaan museokäynneistä	Yrittäisi miettiä jonkun asian, mistä lapsi olisi silleen "hei vitsi mäki haluun mennä tonne museoon!"	16
Yhteinen pohdinta ja keskustelu	Yhteistä pohdintaa opettajan kanssa Yhteistä pohdintaa muiden oppilaiden kanssa Kysymyksiä, joista keskustellaan	Pohditaan yhdessä, miksi ihmeessä asunnot ovat olleet noin pieniä	11
Aistien hyödyntäminen	Tavaroiden hipelöinti Näköaistin hyödyntäminen Eri aistikokemukset Kuuloaisti	Luostarinmäellä lapsi pääsee tutustumaan tavallisten ihmisten koteihin ja arkeen eri aistein kokien	6
Oppiaineiden integrointi	Musiikki Käsityö Biologia	Käsityön kautta voisi laajentaa sitä tietoa, miten käsityöt on kehittyneet	3
Itse tekeminen/osallistuminen	Päästä tekemään ja kokemaan itse Testaileminen ja kokeileminen Itse kysymysten vastausten ratkaiseminen	Kun lapsi testaa ja kokeilee, niin hän myös oppii	17
Tehtävien tekeminen	Ryhmätehtävät Henkilökuvan tekeminen Etsi nämä asiat Ennakkotehtävät	Oppilaat voisi pyytää tehtävänä luomaan henkilökuvan tietystä ihmisestä	6
Vapaampaa	Museossa itse kierteleminen Vapaampi mahdollisuus koskea tavaroita Ei pääsymaksua	Museon pitäisi tarjota se, että siellä olisi pieni mahdollisuus remuta	4

Tarinat ja tarinallisuus	Draamakasvatus	Keksitty tarina siitä kenen tämä	7
	Pukeutuminen	talo on ennen ollut	
	Pohjatarina		
	Roolihahmot		

Jaoimme ne vastaukset, joissa opiskelijat mainitsivat tapoja hyödyntää museotilaa opetuskäytössä kymmeneen eri pääluokkaan. Kymmenen pääluokkaa jaoimme vielä sopivuuden mukaan kolmeen isompaan luokkaan, jotka käydään alla läpi. Yhteensä haastatteluista löytyi vastauksia, joissa opiskelijat mainitsevat menetelmiä museotilan hyödyntämiseen opetuskäytössä kuusikymmentäviisi kappaletta. Suurin osa vastauksista piti sisällään useampaan kuin vain yhteen kategoriaan liittyviä tapoja hyödyntää museotiloja opetuskäytössä. Yhteensä kaikista näistä vastauksista löytyi menetelmiä satakaksikymmentäyksi kappaletta.

4.2.1 Oppilaslähtöisyys ja kiinnostuksen herättämien

Eniten haastattelussa kerätyistä vastauksista nousi esille lasten kiinnostuksen ja jaksamisen huomiointi. Haastateltavat mainitsivat, että museotilat voivat lapsista tuntua välillä liian virallisilta, tylsiltä tai etäisiltä. O1 kuvasi tätä seuraavanlaisella tavalla: Pidän mieles sen et ne on lapsia ja et he on tulos oppimaan et koitin sillee niinku lapsille kiinnostavasti et ei niin kauheen tiukkaa tekstiä et enemmän tommost niinku just innostavaa ja just et pääsee itse tekemään koska se on yleensä lapsille tärkeitä. Lasten kiinnostus ja jaksaminen huomioitiin kiinnittämällä huomio lapsia kiinnostaviin asioihin museotiloissa. Haastateltavat mainitsivat muun muassa asettautumisen lapsen asemaan keinona lisätä oppilaiden kiinnostusta. O1: Jos mä asetan itseni lapsen asemaan ni mua kiinnostain miten niin pienissä sängyissä on voinu nukkua.

Haastatteluissa esille nousi historiallisen kiinnostuksen ja ymmärryksen herättäminen. Museotiloissa esiintyvien esineiden ja ympäristön nähtiin konkretisoivan menneisyyttä ja historiallisia tapahtumia oppilaille. Muun muassa useassa vastauksessa yksittäiset esineet nähtiin kiinnostuksen herättäjinä aihetta kohtaan. Useassa vastauksessa esille nousi kiinnostuksen herättäminen itse tekemisen kautta. Lisäksi mainittiin myös

tarinallisuus ja vertaaminen nykypäivään. O4 antoi oheisen esimerkin historiallisen kiinnostuksen herättelemisestä: No periaattees siihen vois myös niinku keksiä jonkun vaihtoehtoisesti niinku vähän jonku tarinan, että olis niinku vaikka jonkun, et kenen koti se on ja, ja niinku et tervetuloa kurkkaamaan, vaikka tämän pariskunnan arkeen ja, ja mitä, mitä tuttua löydät, öö, tästä, tästä niinkun kodista, ja vaikka nykyajan kodista. Tavallaan niinku herättää sitä kautta sitä historiallist ajattelua siellä lapsissa. Myös aiheella nähtiin olevan suuri vaikutus oppilaiden kiinnostuksen kannalta. Esille nostettiin muun muassa eri ikäisten lasten ja nuorten huomioiminen aiheen valinnan kannalta. O1: No just se et lapsilla olis jotain niinku konkreettista tekemistä ja et sais olla vähän sillee vapaammin tietyllä tavalla. Ja tota no nuorilla sit taas et ne varmaan nuorille ni ne aiheet, aiheet olis sellasia mitkä nuorii kiinnostaa. Et nuorii ei ehkä semmonen remuuminen enää niin kiinnosta mut sit et ne aiheet olis jotenki semmosii. No nuoren elämismailmaan sopivia.

4.2.2 Havainnointi, historia ja yhteinen keskustelu

Vastauksissa korostuivat museotilan esineiden ja yksityiskohtien havainnointi. Haastateltavat toivat vastauksissaan esille, että huomion kiinnittyessä pieniin yksityiskohtiin, voi se herättää oppilaiden uteliaisuuden ja kysymyksiä museotilasta. Esimerkiksi eräässä museotilassa näkyvillä olleet soittimet kiinnittivät vastaajien huomion pohtimaan, miten oppilaille voisi kertoa lisää soitinten valmistuksesta. Lisäksi vastauksissa esille nousi myös entisaikojen esineiden, kuten soitinten, vertaaminen nykypäivään. O5 mainitsi vastauksessaan seuraavanlaisella tavalla: harvalle se niinku nytkään on käsityst miten niinku kitaroit ja viului rakennetaan, et voi olla vähä uusii juttui, ja tavallaa itellekki ehkä ei ollu iha selkee et miten et erooks ne paljo vaiks niinku nykyajan soitinten rakentamisest mut, täst ehkä sit vois jotai niinku, mielenkiintosii faktoi taas mikä vois niinku lapsii kiinnostaa, ja ehkä kertois just et miten niit niinku et täs on niinku tää alkutyövaihe sit on tehty tälle ja näi ja sit siit saadaa lopult tommone soitin.

Museotilan hyödyntäminen yhteisen pohdinnan ja keskustelun alustana nousi esille useassa vastauksessa. Suurimmassa osassa tähän kategoriaan sisältyneissä vastauksissa haastateltavat ideoivat hyödyntävänsä museotilaa siten, että oppilaat ensin havainnoivat tilaa, jonka jälkeen oppilaiden tekemistä havainnoista keskustellaan yhteisesti. Esille nousi myös se, että monen havainnoitsijan toimesta keskusteluun nousisi monipuolisesti erilaisia havaintoja ja tulkintoja museotilasta. O1: No ensin mä

pyytäisin siihen niinku havainnoimaan sitä tilaa, esittämään kysymyksiä, havaintoja, sit keskusteltais yhdessä et mitäs sieltä on kukin poiminu ja tota just se et et kaikkien oletus olis et vaik kahdetkymmenet silmäparit, jos on niinku yleisopetuksen luokka, niin kaikkihan näkee vähän niinku eriasioita varmaan ja varmasti nousis niit samoja asioita et just tää kristinusko. Sitte keskustellen ihan kaikennäkösistä erilaisista havainnoista.

4.2.3 Aktiivinen ja moniaistinen oppimisympäristö

Vastauksissa nostettiin esille, että museotila ei rajoitu pelkäksi havainnoinnin kohteeksi, vaan se on myös oppimisympäristö, jossa oppilaat saavat toimia aktiivisina osallistujina. Haastateltavat esittivät erilaisia vaihtoehtoja, joissa oppilaat pääsevät osallistumaan, tekemään valintoja ja samalla vaikuttamaan omaan oppimisprosessiinsa. Oppilaiden itse tekeminen ilmeni esimerkiksi erilaisina toiminnallisina tehtävinä, kokeilemisena ja aktiivisena osallistumisena yhteiseen toimintaan museotilassa. Haastateltavat pohtivat tämän lisäävän oppilaiden kiinnostusta ja oppimista. Lisäksi osa haastateltavista suunnitteli museokäynnille konkreettisia ja strukturoituja tehtäviä, joiden avulla oppilaiden osallistumista lisättäisiin. Myös oppilaiden vapaus tutkia museotilaa itsenäisesti nostettiin esille, sillä ohjatussa tutustumisessa oppilaat eivät aina pääse tutustumaan kaikkeen heitä itseään kiinnostavaan. Vapaan tutkimisen nähtiinkin tukevan oppilaslähtöisyyttä ja henkilökohtaisten kiinnostuskohteiden syntymistä. O3: No esimerkiks se, että pyytäs, sen sijaan et mä selitän, että tää on sitä ja tätä ja tota, ni pyytäs jonku oppilaan lukeen sen, niin se, että voi olla niin, että ne niinku kuuntelee, keskittyy ehkä paremmin ku se on se joku vertainen, joka sen lukee. O4: Ehkä tääl tilassa vois antaa sit taas vaikka jonku neljän kohdan listan, et niinkun, etsi nämä, vaikka työkalut tai, tai etsi nämä soittimet, ja sit toisaalt voi myös jättää siihen ehkä sellasen avoimen tilan myös, et niinku et herääkö sieltä jotain kysyttävää tai ihmeteltävää.

Viimeisinä kategorioina vastauksista nousivat esille aistien hyödyntäminen ja oppiaineiden integrointi. Museotilat kuvattiin ympäristöinä, jotka mahdollistavat moniaistisen oppimisen. Näkemisen lisäksi oppimista tapahtuu myös esimerkiksi kuulemisen ja koskettamisen kautta. Vastauksissa mainittiin muun muassa se, että

useassa museossa museotilan ja sen esineiden koskettaminen on kielletty, vaikka etenkin lapsille voisi usein olla mielekästä saada konkreettisesti olla kosketuksissa museotilan kanssa. Kuulemisen kautta tapahtuva oppiminen mainittiin muun muassa ääniohjatus museokierroskokemuksen kautta. O4: Mä en oikeen tiedä, siis mun mielestä tosi hyvin on otettu huomioon niissä, et niinkun jos sinne menee ihan, niinkun perheen kanssa vapaa-ajalla, niin sillona on tarjolla mun mielestä ihan hyvin erinäisiä vaihtoehtoja, toki riippuen siitä niinkun perheestä, et otetaanko, otetaanko joku niinkun ääniohjattu kierros tai niinkun ohjattu kierros, vai mennäänkö vaan itsekseen tutustumaan. Vaikka museot oppimisympäristönä yleisesti mielletään osaksi historian oppiainetta, nostivat vastaajat sen rinnalle myös muita oppiaineita, kuten biologian, uskonnon ja käsityöt. Esimerkiksi eräässä museotilassa olleet työkalut nähtiin mahdollisuutena integroida osaksi käsitöitä. O4: Heillä on saattanut olla just niissä, teknisen työn tunneilla, öö, erinäisiä työkaluja, työkaluja, ja tavallaan niinkun laajentaa sieltä kautta sitä tietoa koska tekninen työ jatkuu siitä kuitenkin vielä yläasteen puolella, et tavallaan sitä niinkun yleissivistystä lisätä siitä, et miten, miten niinkun tämmöset kädentaidot on kehittyneet sieltä aiemmista ajoista niinkun nykypäivään, ja, ja ehkä niinkun herätellä sitä ajatusta et kuin paljon on nykyään esimerkiksi erilaisia niinkun koneita, jotka tekee sitä käsityötä meidän puolesta.

5 Pohdinta

5.1 Tulosten pohdinta

Tässä osiossa käsitellään pohdinnan osalta tutkimuksen tuloksia keskittyen ensin kumpaankin tutkimuskysymykseen erikseen ja sen jälkeen esitetään pohdintaan näiden merkityksestä toistensa kannalta.

5.1.1 Tutkimuskysymys 1

Ensimmäinen mielenkiintoinen asia, joka tämän tutkimuskysymyksen alla nähtiin, oli yhden osallistujan muista eroava vastaus siinä pitääkö oman alansa tutkintoa historianalan tutkintona. Kuitenkin luokanopettajan tutkinto-ohjelma on virallisesti kasvatustieteen alan tutkinto (Valtioneuvoston asetus yliopistojen tutkinnoista 794/2004, 20§). Tätä vastausta saattaisi selittää, osallistujan sivuainevalinnat, jos ne olisivat historianaloihin liittyviä, mutta näin ei ole. Kuitenkin luokanopettajan tutkintoon kuuluvat kaikkien perusopetuksessa kaikille yhteisten oppiaineiden monialaiset opinnot (Valtioneuvoston asetus yliopistojen tutkinnoista 794/2004, 19§). Lisäksi, kuten Opetushallituksen (2024) säädöksessäkin kerrotaan alkaa historian opetus neljännellä luokka-asteella kestäen perusopetuksen yhdeksänteen luokkaan asti. Nämä saattavatkin olla syitä, miksi osallistuja pitää myös luokanopettajantutkintoa historianalan tutkintona. Yleisesti kuitenkin nähtiin, että tämän tutkimuksen osallistujien mielestä näin ei olisi. Mahdollisesti myös kysymyksen asettelua olisi voinut parantaa tarkentamalla, mitä tarkoitetaan historian alan tutkinnolla.

Kuten tulososiossa jo kerrottiin kukaan osallistujista ei kokenut menneisyyteen perehtymistä tarpeettomaksi, opettavaisemattomaksi tai yleissivistykseen kuulumattomaksi. Nämä vastaukset kertovat siitä millaisia henkilöitä tässä tutkimuksessa oli osallistujina. Tämä oletettavasti hiukan heikentää tutkimuksen luotettavuutta. Toisaalta suomalaisessa peruskoulussa opetuksen ideana on olla yleissivistävää (Pops, 2014), joten tähän osallistujien vastaukset osuvat täydellisesti. Täten voidaan myös ajatella, että he ovat juuri sopivia osallistujia tähän tutkimukseen, jossa käsitellään juuri historian opetusta luokanopettajan näkökulmasta. Samanlaisia vastauksia menneisyyteen perehtymisen merkityksestä oli saatu myös toisessa

tutkimuksessa, josta kerrotaan Arja Virran vuonna 2011 kirjoittamassa artikkelissa ”Harrastuksesta ammatiksi: historian opettajaksi opiskelevien suhde historiaan”. Yhtäläisyytenä näkyy erityisesti opettavaisuuden merkitys kaikille.

Osallistujat kertoivat taustietokyselyssä tavoista, joita käyttävät ja eivät käytä vapaa-aikansa kuluttamiseen menneisyyteen ja historiaan liittyvien aiheiden parissa. Näissä tuli ilmi viisi tapaa, joita kertoi käyttävänsä vain yksi osallistuja. Kuitenkin kaikkia seitsemäätoista esitettyä tapaa kertoi käyttävänsä vähintään yksi osallistuja viidestä, joten jokainen kyselyyn valituista tavoista on ollut sitenkin relevantteja tutkimuksen kannalta. Myöskään kukaan osallistujista ei esittänyt muuta tapaa, joka olisi puuttunut näiden joukosta siihen varatussa kohdassa kyselyä. Yllä mainitut viisi tapaa, joita käytti vain yksi osallistuja ovat menneisyyteen sijoittuvien videopelien pelaaminen, historiaan liittyvien luentojen ja seminaarien seuraaminen, historia-aiheisten podcastien kuunteleminen, historiaan liittyvien sosiaalisen median yhteistöihin kuuluminen ja siellä keskustelu, sekä historiallisten perinnesävelien kuunteleminen ja tanssien tanssiminen. Näistä erityisesti menneisyyteen liittyvien videopelien pelaaminen on kuitenkin aikaisempien tutkimusten mukaan yleisesti nousussa, ja peleistä on tullut koko ajan aidompia, informatiivisempia ja jopa opetuskäytön kautta oleellisempia (Olsson, 2023). Tavoista yhtäläisyyksinä on huomattavissa se, että useampi näistä on harrastuksen omaisia tapoja. Saman tapaisia tuloksia on saatu myös aiemmin mainitusta historian opettajaksi opiskeleville tehdyssä tutkimuksessa (Virta, 2011). Siellä tällaisia tapoja nousi kyllä esille, mutta ne silti jäivät muiden jalkoihin.

Myös niissä tavoissa, joita tämän tutkimuksen osallistujat kertoivat käyttävänsä useammin, on yhtäläisyyksiä samaisen tutkimuksen kanssa. Kummassakin tutkimuksessa tapoihin, joita käytettiin useammin, liittyi jotenkin perhe tai suku jollain tavalla. Virran artikkelissa näitä nousi esiin useamminkin ja konkreettisempia, johtuen erilaisesta tavasta kysyä niitä, mutta tässäkin tutkimuksessa osallistujat kertoivat haastatteluissa taustoittaessaan joitain ennakkokyselyn vastauksista usein esimerkiksi museoissa tai erilaisissa historiallisissa miljöissä käymisestä perheen tai vanhempien kanssa. Näihin liittyen jokainen vastaaja kertoikin käyttävänsä vapaa-aikaansa käymällä museoissa ja historiallisissa miljöissä ainakin kerran vuodessa. Tämä kertoo heidän sopivan myös vastaajaksi hyvin tämän tutkimuksen toisen tutkimuskysymyksen

kannalta, sillä heiltä löytyy kokemuksia museoista, joita voi hyödyntää miettiessään, miten hyödyntäisi museotilaa opetuskäytössä.

Muita tapoja, joita jokainen vastaaja kertoi käyttävänsä ainakin kerran vuodessa, olivat: historiaan liittyvien dokumenttien katsominen, historiallisten elämäkertojen lukeminen, menneisyyteen sijoittuvien fiktiivisten elokuvien katsominen, netistä tiedon etsiminen historiallisista paikoista tai tapahtumista. Näistä tavoista on huomattavissa, että nämä ovat kaikki helposti saavutettavia tapoja, joka osaltaan varmasti selittää niiden suosiota. Lisäksi kaikki tavat tietoa etsimistä lukuun ottamatta ovat osaltaan osa populaarikulttuuria. Näitä tuloksia tukee myös Ilkka Lähteenmäen kirjoittama osio ”Populaarit historiasisällöt mediaympäristössämme”, joka on osa teosta ”Kertomuksia kansakunnasta” (Kortti ym, toim. 2024). Lähteenmäki kirjoittaakin, että ”Historiallinen populaarikulttuuri vaikuttaisi lähestyvän sitä pistettä, jossa tiedonjanssa pystyy sammuttamaan ilman, että tarvitsee tehdä suuremmin töitä halutun tiedon löytymisen eteen”. Saamamme tulokset osuvatkin juuri tähän erittäin hyvin, sillä jokainen tavoista on sellainen, mikä helpottaa tiedonsaantia. Lisäksi Lähteenmäkikin mainitsee, että historiaan liittyvä populaari kulttuuri kulkee suuntaan, jossa akateemisesti tuotetun tiedon äärellä päädytään yhä harvemmin. Tässäkin tutkimuksessa saimme käytetyistä tavoista ja niiden määristä juuri tämänkaltaisia tuloksia. Lähteenmäkikin vielä tekstissään mainitsee saman, kuin me aiemmin, että yksi keskeisistä piirteistä suhteessamme historian populaarikulttuuriin on helppo saavutettavuus.

Edellisessä kappaleessa mainittuja asioita tukee myös osallistujien tässä tutkimuksessa kertomat syyt käyttää näitä tapoja. Selkeästi populaarikulttuuriin liittyviä tapoja käytettiin enemmän viihtymis-, kuin oppimistarkoitukseen. Kuitenkaan osassa tavoista ei tullut suuriakaan eroja, joka kertoo myös siitä, että tavat ovat sellaisia, ettei niitä tarvitse vain käyttää yhdestä syystä vaan voidaan niin sanotusti yhdistää työ ja huvi. Oppimisen kannalta tärkeimmiksi tavoiksi osallistujien mielestä nousivat faktoihin perustuvat ja akateemista tietoaakin jakavat tavat, kuten historian aiheisiin liittyviin seminaareihin osallistuminen, historian aiheista tiedon hakeminen netistä, historiallisten henkilöiden elämäkertojen lukeminen ja historiaan liittyvien tietokirjojen lukeminen. Näitä tapoja tai niiden liittyviä piirteitä on myös huomattavissa osallistujien haastatteluissa ja vastauksissa siihen, miten he hyödyntäisivät tiettyä museotilaa

opetuskäytössä. Parhaana esimerkkinä monen esiin nostama yhteinen keskustelu aiheista, sekä esineisiin, muihin yksityiskohtiin ja niiden taustoihin kiinnitettävä huomio.

Yleisesti kaikkien osallistujien vastaukset erosivat toisistaan, eikä saatu lainkaan täysin samanlaisia vastausrivejä. Tämä onkin tämän tutkimuksen kannalta tärkeää, kun osallistujia tutkimuksessa oli vain viisi, jotta he edustavat mahdollisimman erilaisia henkilöitä. Yhtäläisyyksiä kyllä löytyi myös, jonka avulla pystyi löytämään tuloksia, joihin tarttua.

5.1.2 Tutkimuskysymys 2

Tutkimuskysymyksen 2 tavoitteena oli tarkastella, millaisia menetelmiä luokanopettajaopiskelijat suunnittelivat museotilan hyödyntämiseen historian opetuksessa. Tuloksia tarkastellessa esille nousi, että opiskelijoiden suunnittelemaat menetelmät hyödyntää museotiloja opetuskäytössä painottuivat muun muassa kokemuksellisiin, osallistaviin ja keskusteluun perustuviin toimintatapoihin.

Haastateltavat toivat ilmi, että museoympäristö haluttiin nähdä oppimisympäristönä, joka mahdollistaa oppilaiden aktiivista toimintaa. Etenkin havainnointi, keskustelu ja omientulkintojen tekeminen nousivat keskeiseen asemaan.

Kuten tutkimuksen johdannossa mainitsimme, informaalina oppimisympäristönä museot eroavat formaalista oppimisympäristöstä, kuten luokkahuoneopetuksesta erityisesti siinä, että oppiminen tapahtuu esimerkiksi arkipäiväisten tilateiden kautta. Informaali oppiminen sijoittuukin perinteisen koulutusjärjestelmän ulkopuolelle (Chang ym., 2012). Informaalissa oppimisessä esille nousevat erityisesti tutkiminen ja havainnointi, jota haastateltavat toivat esille myös tässä tutkimuksessa.

Haastatteluissa mainittiin menetelmiä, kuten esineiden ja yksityiskohtien tarkastelu, yhteinen keskustelu ja pohdinta sekä oppilaiden havainnointiin perustuvat tehtävät.

Tulokset voidaan liittää myös johdantoluvussa tarkasteltuun museopedagogiikan teoriaan, jossa museon on kuvattu toimivan tulkinnan ja dialogin tilana. Haastateltavien suunnitelmissa korostunut keskustelullisuus ja oppilaiden omien näkemysten esiin tuominen tukevat ajatusta historiallisesta tiedosta tulkinnallisena ilmiönä.

Useat haastatteluissa esille nostetut tavat hyödyntää museoympäristöä opetuskäytössä noudattivat opetussuunnitelamassa mainittuja tavoitteita. Esimerkiksi yksittäisten museoesineiden havainnointi ja niistä johdetut tulkinnat tukevat historian opetuksen tavoitetta T2 ohjata oppilaita tunnistamaan historiallisia lähteitä ja ymmärtämään menneisyyden tulkinnallisuutta (POPS, 2014). Historia ei näyttäydy vain muuttumattomana faktatietona, vaan museoympäristöä hyödynnettiin tilanteena, jossa oppilaat voivat tarkastella menneisyyttä eri näkökulmista ja rakentaa ymmärrystä yhdessä muiden kanssa. Tämä on yhteydessä tavoitteeseen T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä (POPS, 2014). Lisäksi keskusteluun ja yhteiseen pohdintaan perustuvat työskentelytavat edistävät opetussuunnitelmassa korostettua laaja-alaista tavoitetta L2 kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (POPS, 2014). Tuloksista voidaankin huomata, että oppimisympäristönä museo tarjoaa luontevan kontekstin opetussuunnitelman tavoitteiden toteuttamiseen, yhdistäen tiedolliset, taidolliset ja kokemukselliset oppimisen ulottuvuudet.

Merkillepantavaa on myös se, että haastateltujen suunnitelmissa hyödyntää museotiloja korostui toiminnallisuus ja elämyksellisyys. Nämä sopivat hyvin johdannossa esitettyihin elementteihin, jotka ovat motivaation lähteitä museoissa. Elementit ovat kokemuksellisuus, viihdyttävyyys ja voimauttaminen (Malmisalo-Lensu ja Mäkinen, 2007). Tulokset viittaavat siihen, että opiskelijat näkevät museokäynnit osana oppimisprosessia, jossa elämyksellisyys toimii ymmärrystä syventävänä elementtinä.

Aiemmissa tutkimuksissa on noussut esille, että opettajat saattavat museovierailuilla siirtää pedagogisen vastuun museon henkilökunnalle (Stolare, ym., 2021). Yhtenä syynä tälle on esitetty muun muassa sitä, että opettajat eivät koe olevansa riittävän ammattitaitoisia esittelemään museotiloja. Tähän tutkimukseen osallistuneet opettajaopiskelijat kuitenkin suunnittelivat itse oppimista ohjaavia tehtäviä ja pedagogisia rakenteita myös luokkahuoneen ulkopuolella, informaalisissa opetusympäristössä.

Kun tutkimuksen tuloksia tarkastellaan kokonaisuutena, esille nousee, että haastatteluun osallistuneet luokanopettajaopiskelijat hahmottavat museon

pedagogisesti monipuolisena oppimisympäristönä, joka mahdollistaa historian opetuksen tavoitteiden toteutumisen kokemuksellisen ja osallistavan oppimisen kautta. Museotila ei ole ainoastaan opetusta täydentävä vierailukohde, vaan oppimista aktiivisesti rakentavana ympäristö. Tämä havainto tukee johdannossa esitettyä näkemystä informaalien oppimisympäristöjen kasvavasta merkityksestä osana perusopetuksen pedagogista kokonaisuutta.

5.1.3 Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tulosten yhteys toiseen tutkimuskysymykseen.

Seuraavassa alaluvussa tarkastellaan, miten ensimmäisen tutkimuskysymyksen tulokset, jotka kuvasivat luokanopettajaopiskelijoiden suhdetta historiaan ja museokäynteihin, näyttävät olevan yhteydessä toisen tutkimuskysymyksen tuloksiin eli opiskelijoiden suunnittelemiin museopedagogisiin menetelmiin. Tulosten perusteella opiskelijoiden henkilökohtaiset kokemukset ja käsitykset historiasta sekä museoympäristöistä vaikuttavat kytkeytyvän siihen, millaisena oppimisympäristönä he museon pedagogisesti hahmottavat ja millaisia oppimistilanteita he sinne suunnittelevat.

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tulosten perusteella huomattiin, että tutkimukseen osallistuneiden suhtautuminen historiaan oli pääosin myönteistä. Lisäksi he kuvasivat sen yleissivistystä lisäävänä ja ymmärrystä laajentavana oppiaineena. Historian rooli näyttäytyi myös keinona ymmärtää nykyisyyttä ja ihmisten toimintaa eri aikakausina. Myös toisen tutkimuskysymyksen tuloksissa nousi esille museotilojen hyödyntäminen opetuskäytössä tavalla, joka painottaa havainnointia, keskustelua ja oppilaiden omien tulkintojen muodostumista. Tulokset viittaavat siihen, että tutkimukseen osallistuneiden opiskelijoiden oma käsitys historian roolista oppiaineena saattoi olla yhteydessä heidän suunnittelemiin menetelmiin hyödyntää museotiloja opetuskäytössä.

Opiskelijoiden kuvatessa museokokemuksiaan, pystytään näkemään yhteyksiä tutkimuskysymysten välillä. Tarkasteltaessa ensimmäisen tutkimuskysymyksen tuloksia, tutkimukseen osallistuneet liittivät museoihin sekä viihtymisen että oppimisen kokemuksia. Tämä on linjassa johdannossa esitettyyn kuvaukseen informaalien oppimisympäristöjen luonteesta, missä muun muassa Malmisalo-Lensu ja Mäkinen (2007) nostivat esille viihdyttävyyden kokemuksen. Myös tutkimuskysymyksen kaksi tuloksia tarkastellessa esille nousivat haastateltavien ideat yhdistää toiminnallisuus, elämyksellisyys ja oppilaiden osallistuminen hyödynnettäessä museotiloja oppimisympäristöinä. Tulokset viittaavat siihen, että opiskelijoiden omilla kokemuksilla museoista on vaikutusta siihen, miten he suunnittelevat hyödyntävänsä niitä osana opetusta. Etenkin positiiviset kokemukset ovat yhteydessä siihen, että museotilat nähdään usein myönteisinä ja oppimista tukevinä oppimisympäristöinä.

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tuloksissa kävi ilmi, että osallistuja S3 piti kaikista vastaajista menneisyyteen perehtymistä vähiten kiehtovana. Tämä näkyi myös toisen tutkimuskysymyksen tuloksia tarkastellessa, sillä hänen haastattelussaan oli vähiten kommentteja joista tuli ilmi menetelmiä, miten hyödyntää museotilaa opetuskäytössä. Näitä kommentteja oli siis yhdeksän, kun taas eniten kommentteja löytyi osallistujan O1 vastauksista peräti kuusitoista kappaletta. Tämäkin korreloi ensimmäisen tutkimuskysymyksen kanssa, sillä siellä osallistuja O1:lla käytti eniten osallistujista tapoja kuluttaa vapaa-aikaansa historian parissa. Näiden perusteella voidaankin ainakin tässä tutkimuksessa huomata, että opettajat, jotka kuluttavat aikaa historian parissa ja ovat kiinnostuneempia siitä ovat myös valmiimpia hyödyntämään enemmän erilaisia menetelmiä museossa opettaessa, kuin ne osallistujat, joiden mielestä menneisyyteen perehtyminen on vähemmän kiehtovaa ja jotka kuluttavat vähemmän vapaa-aikaansa tähän liittyvien aiheiden parissa.

Tuloksissa esille nousi, että opiskelijoiden henkilökohtainen suhde historiaan ja museoihin saattoi tukea aktiivisen opettajaroolin omaksumista myös luokkahuoneen ulkopuolisissa oppimistilanteissa, kuten museovierailujen yhteydessä. Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä esille nousi käsitys museosta aktiivisena oppimisympäristönä. Tämä näkyi toisen tutkimuskysymyksen tuloksissa konkreettisina pedagogisina ratkaisuinä hyödyntää museotiloja opetuksessa. Lisäksi havaittiin, että opiskelijat eivät

nähneet museokäyntiä irrallisena retkenä, vaan osana oppimisprosessia, jota opettaja suunnittelee ja ohjaa pedagogisesti. Havainto voidaan liittää johdannossa käsiteltyyn opettajan rooliin informaalisissa oppimisympäristössä. Opettajan käsitykset oppimisesta vaikuttavat siihen, miten hän hyödyntää erilaisia oppimisympäristöjä osana opetustaan. Myös opettajaidentiteetti vaikuttaa opettajien pedagogisiin ratkaisuihin. Tällöin esille nousevat esille opettajien omat oppimiskokemukset ja suhteet oppiaineisiin. Tässä tutkimuksessa osallistujien myönteinen suhde historiaan ja kokemus museotiloista näyttää heijastuneen pedagogisiin valintoihin hyödyntää museotiloja opetuskäytössä.

Kun tutkimuskysymyksiä tarkastellaan kokonaisuudessaan, tukevat tulokset käsitystä siitä, että opettajien pedagoginen ajattelu ja keinot hyödyntää erilaisia oppimisympäristöjä rakentuvat osittain heidän omien kokemustensa ja käsitystensä pohjalta. Museoympäristö ei näyttäyty opiskelijoille vain neutraalina opetuksen paikkana, vaan oppimistilana, jonka pedagoginen hyödyntäminen rakentuu henkilökohtaisen oppiainesuhteen, aiempien kokemusten ja opetuksellisten tavoitteiden varaan. On kuitenkin hyvä huomioida, että tutkimuksen tuloksista ei voida tehdä suoria kausaalisia johtopäätöksiä siitä, että opiskelijoiden oma suhde historiaan selittäisi yksiselitteisesti heidän tekemiään ratkaisuja hyödyntää erilaisia museotiloja osana opetusta. Tulokset kuitenkin viittaavat mahdolliseen yhteyteen henkilökohtaisten kokemusten ja pedagogisen ajattelun välillä, mikä tarjoaa kiinnostavan lähtökohdan esimerkiksi jatkotutkimukselle.

5.2 Luotettavuus

Tutkimuksessa käytetty otos luokanopettajaopiskelijoista oli viisi kappaletta, jolloin otoksen laajuus antaa luokanopettajaopiskelijoiden kokonaisuudesta vain pienen kuvan. Täytyy myös muistaa, että todennäköisesti tällaisiin hankkeisiin ja tutkimuksiin osallistuu opiskelijoita, joita historianopetus kiinnostaa, jolloin se saattaa vaikuttaa myös tuloksiin. Tähän saatiinkin tutkimuksen tuloksien osalta vahvistusta.

Ensimmäiseksi jokainen osallistujista arvosti menneisyyteen perehtymistä tärkeänä osana yleissivistystä ja oppimista, eikä kukaan vastaajista myöskään kertonut, ettei pitäisi menneisyyteen perehtymistä kiehtovana. Tämä kertoo juuri siitä yllä mainitusta,

ettei tällaisiin vapaaehtoista osallistumista vaativiin tutkimuksiin ei ota osaa henkilöt, joita historia tai sen opettaminen ei kiinnosta. Tämä ei myöskään voi olla täten näkymättä tutkimuksen tuloksissa.

Tutkimustilanteissa, jossa haastattelut pidettiin taustalla, pyöri osallistujan katseen seuranta dataa esittävä video, joka varmasti on osin huomaamattomastikin vaikuttanut osallistujien vastauksiin. Lisäksi luotettavuuden kannalta yksi asia, joka on varmasti vaikuttanut osallistujien vastauksiin. Oliko tutkimuksessa käytetty museoalue osallistujille entuudestaan tuttu. Osa vastaajista kävi kyseisellä alueella ensimmäistä kertaa ja osa käynyt siellä aikaisemminkin, jolloin heillä oli enemmän tietoa paikasta, joka on saattanut vaikuttaa vastauksiin.

5.3 Tulosten hyödyntämismahdollisuudet ja jatkotutkimusehdotukset

Tutkimuksen tulokset kertovat luokanopettajaopiskelijoiden valmiuksista hyödyntää museotilaa opetuskäytössä. Näitä tietoja voitaisiin hyödyntää, kun suunnitellaan ja toteutetaan luokanopettajan monialaisia opintoja yliopistossa historian osalta. Lisäksi tutkimus antaa myös tietoa siitä millaisia menetelmiä tulevat opettajat käyttäisivät toteuttaessaan museopedagogiikkaa. Tämän informaation avulla myös museot voisivat luoda ja muokata omia näyttelyitään ja oppilasvierailuita opettajien tavoitteiden ja yleisesti käyttämiä menetelmien suhteen sopivammiksi. Taustatietolomakkeen kautta saadut tulokset antavat myös vastauksen siihen millaisia ihmisiä hakeutuu vastaamaan tällaisiin tutkimuksiin. Tätä saatua tietoa voidaan hyödyntää, kun haetaan vastaajia seuraaviin mahdollisiin tutkimuksiin.

Tutkimusta voitaisiin hyödyntää myös kehittämällä siitä jatkotutkimusta. Tällaisia mahdollisuuksia voisi olla tutkimuksessa esiin tulleiden tuloksien osuminen nykyiseen opsiin ja siihen millaisia mahdollisuuksia museot tarjoavat yhteistyöhön. Mahdollisuus olisi jatkaa tutkimusta tutkimalla jo valmistuneiden opettajien valmiuksia museotilan hyödyntämiseen ja heidän käyttämiään menetelmiä sen hyödyntämisessä. Näitä voitaisiin myös vertailla keskenään.

Lähteet

Andre, L., Durksen, T. & Volman, M. L. (2017). Museums as avenues of learning for children: A decade of research. *Learning Environments Research*, 20, 47–76.

<https://doi.org/10.1007/s10984-016-9222-9>

Broberg, M., Laakkonen, E., & Tähtinen, J. (2020). Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita. Turun yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-8091-8>

Chang, C.-Y., Hagman, J.-G., Chien, Y.-T., & Cho, C.-W. (2012). Leveraging educational pathway to bridge in-school and out-of-school science learning: A comparison of different instructional designs. *Journal of Baltic Science Education*, 11(3), 275–284.

<https://doi.org/10.33225/jbse/12.11.275>

Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research methods in education* (8th ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315456539>

Elo, S., Kajula, O., Tohmola, A. & Kääriäinen, M. (2022). Laadullisen sisällönanalyysin vaiheet ja eteneminen. *Hoitotiede*, 34(4), 215–225.

<https://journal.fi/hoitotiede/article/view/128987>

Harris, R., & Bilton, H. (2019). Learning about the past: Exploring the opportunities and challenges of using an outdoor learning approach. *Cambridge Journal of Education*, 49(1), 69–91. <https://doi.org/10.1080/0305764X.2018.1442416>

Kallio, K., & Elo, P. (2004). *Museo oppimisympäristönä*. Suomen museoliitto.

Koskela, T., Rosenius, P., & Kärkkäinen, S. (2020). Opettajaopiskelijoiden käsityksiä oppimisesta erilaisissa oppimisympäristöissä. *Aikuiskasvatus*, 40(3), 197–211.

<https://doi.org/10.33336/aik.98367>

Lähteenmäki, I. (2024). Populaarit historiasisällöt mediaympäristössämme. Teoksessa J. Kortti, M. Viita-aho, R. Mähkä, & A. Marti (toim.), *Kertomuksia kansakunnasta: Suomi ja suomalaisuus muuttuvassa historiakulttuurissa*. Gaudeamus.

Malmisalo-Lensu, A.-M. & Mäkinen, M. (2007). Museo oppimisen paikkana. Teoksessa P. Kinanen (toim.), *Museologia tänään*. Suomen museoliiton julkaisuja 57. Jyväskylä: Gummerus.

Olsson, T. (2023). Teaching history with videogames. *American Historical Review*, 128(4). <https://doi.org/10.1093/ahr/rhad488>

Opetushallitus. (2014). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014*. Helsinki: Opetushallitus.

Salminen, J., Tornberg, L., & Venäläinen, P. (2012). Public institutions as learning environments in Finland. In H. Niemi, A. Toom, & A. Kallioniemi (toim.), *Miracle of education: The principles of teaching and learning in Finnish schools* (249–262). Sense Publishers. https://doi.org/10.1007/978-94-6091-811-7_17

Stolare, M., Ludvigsson, D., & Trenter, C. (2021). The educational power of heritage sites. *History Education Research Journal*, 18(2). <https://doi.org/10.14324/herj.18.2.08>

TENK. (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitleminen Suomessa*. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Tornberg, L. (2009). Museopedagogiikka ja aikuiskasvatus. *Aikuiskasvatus*, 29(2), 124–131. <https://doi.org/10.33336/aik.94183>

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (uudistettu laitos). Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Törrönen, J. (2017). Virikehaastattelu. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander, & J. Ruusuvoori (toim.), *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Vastapaino.

Valtioneuvoston asetus yliopistojen tutkinnoista 794/2004. Finlex.

<http://data.finlex.fi/eli/sd/2004/794/ajantasa/2025-01-23/fin>

Virta, A. (2011). Harrastuksesta ammatiksi: historian opettajaksi opiskelevien suhde historiaan. *Kasvatus & Aika*, 5(3). <https://journal.fi/kasvatusjaaika/article/view/68418>

6 Liitteet

Liite 1. Katse Historiaan -hankkeen tutkimustiedote

TUTKIMUSTIEDOTE: KATSE HISTORIAAN / OSATUTKIMUS 3

TUTKIMUKSEN VASTUULLINEN TUTKIJA: KT, DOS., MARJAANA PUURTINEN
YHTEYSTIEDOT: MARJAANA.PUURTINEN@UTU.FI , +358 50 339 4928
TUTKIMUSORGANISAATIO: TURUN YLIOPISTO
TUTKIMUKSEN RAHOITTAJA: SUOMEN AKATEMIA (2021-2026)
TUTKIMUSTIEDOTTEEN PVM: 7.9.2023

TUTKIMUKSEN TARKOITUS

Katse historiaan -hankkeessa tutkitaan miten historian ammattilaiset, alaa opiskelevat ja siitä kiinnostuneet harrastajat käsittelevät menneisyyden esittämistä visuaalisissa aineistoissa. Kasvatustieteellisin menetelmin kerätty tutkimusaineisto toimii myös historiateoreettisen pohdinnan pohjana.

Hankkeen kolmannessa osatutkimuksessa selvitetään miten eritaustaiset aikuiset tarkastelevat historiallisia interiöörejä annetun tehtävänannon valossa ja miten he pohtivat toimintaansa ja vastauksiaan jälkikäteen.

TUTKIMUKSEN TOTEUTUSTAPA JA OSALLISTUJAT

Tutkimus toteutetaan Turun museokeskuksen hallinnoimalla Luostarinmäen museoalueella. Tutkimustilanteessa osallistuja tarkastelee historiallisia interiöörejä ja vastaa kirjallisesti tarkasteltuihin tiloihin ja historian opettamiseen liittyviin tehtäviin. Interiörien tarkastelun aikana osallistujan silmänliikkeet ja pupillin koko tallennetaan katseenseurantalasella. Tämän jälkeen osallistujaa haastatellaan. Haastattelun aikana katsotaan osallistujan omia katseenseurantavideoita interiörien tarkastelujen ajalta. Haastattelutilanne taltioidaan videokameralla siten, että osallistujan kasvot eivät näy tallenteessa. Tutkimustilanteessa teetetään myös taustatietokysely. Tilaisuus kestää haastattelun kestosta riippuen 70-90 minuuttia.

Osallistujiksi kutsutaan (a) historia-alan maisterivaiheen opiskelijoita, jotka ovat suorittaneet opettajan pedagogiset opinnot (60 op; ~15 henkilöä) sekä (b) luokanopettajan tutkinto-ohjelman maisterivaiheen opiskelijoita (~15 henkilöä). Ryhmiä voidaan täydentää muilla historia-alan ja kasvatustieteen opiskelijoilla, tai tutkimukseen voidaan koota kolmas osallistujajoukko (c) vapaaehtoisista, historiasta kiinnostuneista aikuisista, jolloin tutkimuskysymyksiä muokataan asianmukaisesti.

Tutkimus toteutetaan suomeksi. Osallistujalta edellytetään normaalia lähi- ja kaukonäköä tai voimakkuudeltaan sopivien piilolinssien käyttöä. Luostarinmäen museoalue on portaiden, kynnysten ja epätasaisen alustan takia esteellinen.

TUTKIMUKSEN HYÖDYT JA HAITAT OSALLISTUJALLE

Tutkimuksen avulla osallistuja pääsee tutustumaan maksutta Luostarinmäen museoon sekä katseenseurantamenetelmään ja menetelmän tuottamaan tutkimusaineistoon. Haastattelun yhteydessä osallistujalle voidaan tarjolla virvokkeita.

Humanistisen tiedekunnan opiskelijat voivat pyytää osallistumisestaan merkinnän humanistisen tiedekunnan luento- ja seminaaripassiin. Luokanopettajan tutkinto-ohjelman opiskelijat voivat pyytää osallistumisestaan merkinnän opintojaksoilla Tutkimusseminaari I ja II käytettävään graduseminaaripassiin.

Tutkimuksessa ei näytetä järkyttävää materiaalia eikä haastattelukysymyksissä oteta käsitteilyyn arkaluonteisia teemoja.

OSALLISTUJAN OIKEUDET

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Osallistujalla on oikeus kysyä lisätietoja tutkimuksesta ja keskeyttää osallistuminen tutkimukseen syytä ilmoittamatta ja ilman minkäänlaisia kielteisiä seurauksia ko. tutkimushankkeen tietosuojaselosteen mukaisesti.

TUTKIMUSAINEISTON KÄYTTÖTARKOITUS JA HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY

Tutkimuksessa kerätään osallistujalta nimi, yhteystiedot ja allekirjoituksella vahvistettu suostumus tutkimukseen osallistumiseen, katseenseuranta- ja audioaineistoa interiörien katselun ajalta, kirjallisia vastauksia annettuun tehtävään, haastatteluaineistoa ja taustatietoja. Aineistojen avulla selvitetään miten eritaustaiset osallistajat tarkastelevat historiallisia interiöörejä annetun tehtävänannon valossa ja miten he pohtivat toimintaansa ja vastauksiaan jälkikäteen.

(jatkuu seuraavalla sivulla)

Alla kuvattuja aineistoja voivat käsitellä vastuullisen johtajan lisäksi tutkimusryhmän muut jäsenet tietosuojaselosteessa kuvatulla tavalla. Kaikkia aineistoja säilytetään Turun yliopiston tietoturvaohjeiden mukaisesti.

- a) *Tutkittavan nimi, yhteystiedot ja allekirjoituksella vahvistettu tietoon perustuva suostumus tutkimukseen osallistumiseen.* Tutkittava antaa yhteystietonsa tutkimusryhmälle tutkimusajankohdan sopimisen yhteydessä ja vahvistaa tutkimustilanteessa allekirjoituksellaan suostumuksensa osallistua tutkimukseen. Nimi ja osallistujalle annettu tunniste/pseudonyymi sekä skannatut allekirjoitetut lomakkeet säilytetään erillään muusta tutkimusaineistosta Turun yliopiston tietoturvaohjeiden mukaisesti. Osallistujan yhteystiedot hävitetään mahdollisimman pian tutkimustilanteen jälkeen.
- a) *Katseenseurantalaseilla kerättävä katseenseuranta-aineisto sekä tallennuksen aikainen audiotallenne.* Käytettävä katseenseurantalaite tallentaa (1) etukameranäkymän, (2) kohdat joihin osallistujan katse etukameranäkymässä kohdistuu sekä (3) osallistujan pupillin koon 50-100 Hz taajuudella. Katseenseurantalaiteihin integroitu (4) mikrofoni tallentaa puheen. Osallistujaa ei pyydetä vastaamaan suullisesti kysymyksiin interiöörien tarkastelun aikana, mutta tallennuksen aikana mahdollisesti kertyvää audioaineistoa käsitellään kuten muitakin tutkimuksessa kerättäviä video- ja audiotallenteita (ks. kohta d).
- b) *Kirjalliset vastaukset annettuihin tehtäviin.* Osallistuja vastaa annettuihin tehtäviin sähköisellä lomakkeella ja Turun yliopiston hallinnoimalla laitteella. Aineisto tallennetaan yliopiston hallinnoimalle palvelimelle.
- c) *Haastattelun aikainen video- ja audiotallenne sekä niistä tehtävät litteraatiot.* Videotallenteella kuuluu tutkittavan ääni sekä näkyy mahdollisesti tutkittavan keho kokonaan tai osittain. Osallistujan kasvoja ei lähtökohtaisesti kuvata. Audiotallennetta käytetään varattuihin tarkoituksiin. Haastattelut litteroidaan. Litteroinnin toisessa vaiheessa haastatteluista poistetaan arkaluonteiset ja tutkittavan tunnistamiseen liittyvät seikat (työ- ja opiskelupaikat, omien nimet jne.). Haastatteluista julkaistaan vain käsiteltyjä sitaatteja, joista vastaajaa ei voi tunnistaa.
- d) *Taustatiedot.* Osallistuja vastaa sähköiseen taustatietokyselyyn Turun yliopiston hallinnoimalla laitteella. Kysely on laadittu siten, ettei osallistujaa voi tunnistaa pelkkien lomakkeelle annettujen tietojen perusteella. Aineisto tallennetaan yliopiston hallinnoimalle palvelimelle.

Allekirjoitetut suostumuslomakkeet, nimi- ja tunnistelista, video- ja audiotiedostot sekä alkuperäiset, anonymisoidut litteraatiot säilytetään tietoturvallisesti enintään Suomen Akatemian myöntämän rahoituskauten ajan, eli 31.8.2026 saakka. Osallistujalla on mahdollisuus pyytää vastuulliselta tutkijalta skannattu versio allekirjoitetusta suostumuslomakkeesta.

Osatutkimuksessa kerätty anonymi tai anonymisoitu aineisto (katseenseuranta-aineisto, anonymisoidut litteraatiot, taustatiedot) voidaan arkistoida myöhempiä tutkimuskäyttöä varten toistaiseksi Turun yliopiston suosittelujen käytäntöjen mukaisesti. Tavoitteena on, että aineiston käsittely mahdollistaa sen tai sen osien avaamisen tutkimuskäyttöön Turun yliopiston datapolitiikan mukaisesti.

TUTKIMUKSESTA TIEDOTTAMINEN

Tutkimuksen tuloksia voidaan julkaista esim. tieteellisissä kausijulkaisuissa, konferenssiesityksissä, ammatillisissa julkaisuissa sekä populaareissa tiedejulkaisuissa.

Liite 2. Tietosuojailmoitus

1 (4)
**TIETEELLISEN TUTKIMUKSEN
 TIETOSUOJASELOSTE**
 EU:n yleinen tietosuoja-asetus
 artiklat 13 ja 14

7.9.2023

Tiedote tutkittaville koskien projektia Katse historiaan: Menneisyyden kohtaaminen kuvissa, virtuaalituodellisuudessa ja museoympäristöissä / Osatutkimus 3: Historialliset museot

Olet ottamassa osaa Turun yliopistossa järjestettävään tieteelliseen tutkimukseen. Tämä tietosuojaseloste kuvaa sitä, miten henkilötietojasi tullaan käsittelemään tutkimuksessa.

1. Rekisterinpitäjä ja yhteyshenkilö

Rekisterinpitäjä: Turun yliopisto

Yhteyshenkilö:

Nimi: Marjaana Puurtinen
 Osoite: Assistentinkatu 5, 20500 Turun yliopisto
 Puh.: +358 50 339 4928
 E-mail: marjaana.puurtinen@utu.fi

2. Kuvaus tutkimuksesta ja henkilötietojen käsittelystä

Katse historiaan -hankkeessa tutkitaan miten historian ammattilaiset, alaa opiskelevat ja siitä kiinnostuneet harrastajat käsittelevät menneisyyden esittämistä visuaalisissa aineistoissa. Hanketta rahoittaa Suomen Akatemia (2021-2026). Kasvatustieteellisin menetelmin kerätty tutkimusaineisto toimii myös historiateoreettisen pohdinnan pohjana.

Hankkeen kolmannessa osatutkimuksessa selvitetään miten eritaustaiset aikuiset tarkastelevat historiallisia interiöörejä annetun tehtävänannon valossa ja miten he pohtivat toimintaansa ja vastauksiaan jälkikäteen. Tutkimuksessa kerätään osallistujalta *nimi, yhteystiedot ja allekirjoituksella vahvistettu suostumus tutkimukseen osallistumiseen, katseenseuranta- ja audioaineistoa interiöörien katselun ajalta, kirjallisia vastauksia* annettuun tehtävään, *haastatteluaaineistoa ja taustatietoja*.

3. Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Turun yliopiston tietosuojavastaava on tavoitettavissa sähköpostitse osoitteesta: dpo@utu.fi.

4. Henkilöt, jotka osallistuvat henkilötietojen käsittelyyn

Henkilötietojen käsittelyyn voivat osallistua yhteyshenkilön johtaman Katse historiaan –projektin osatutkimuksen 3 tutkimusryhmän jäsenet prof. Jan Löfström (Turun yliopisto) sekä dos. Kalle Pihlainen (Helsingin yliopisto). Tutkimusryhmään luetaan tarvittaessa kuuluvaksi myös muut tieteelliset kumppanit tai yhteyshenkilön ohjauksessa toimivat tutkimusharjoittelijat tai opinnäytetyötä tekevät perustutkinto- tai jatko-opiskelijat kuitenkin siten, että aineiston käsittely ja säilytys tapahtuu tämän tietosuojaselosteen kuvauksen mukaisesti.

5. Tutkimuksen nimi sekä tutkimuksen kesto

Tutkimuksen nimi: Katse historiaan: Menneisyyden kohtaaminen kuvissa, virtuaalituodellisuudessa ja museoympäristöissä / Osatutkimus 3: Historialliset museot

Henkilötietoja säilytetään enintään Suomen Akatemian myöntämän rahoituskauden ajan, eli 31.8.2026 saakka.

 Turun yliopisto
 20014 Turun yliopisto
 Puhelin 029 450 5000

utu.fi

jatkuu seuraavalla sivulla

7.9.2023

6. Henkilötietojen lainmukainen käsittelyperuste

Henkilötietoja käsitellään seuraavan, tietosuoja-asetuksen 6(1) artiklassa mainitun, käsittelyperusteen nojalla:

- rekisteröidyn suostumus;
- käsittely on tarpeen sopimuksen täytäntöön panemiseksi;
- rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattaminen;
- käsittely on tarpeen rekisteröidyn elintärkeiden etujen suojaamiseksi;
- käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi:
 - tieteellinen tai historiallinen tutkimus tai tilastollisia tarkoituksia varten;
 - tieteellisten aineistojen tai kulttuuriperinnöllisten materiaalien arkistointia varten;
- rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettu etu.

7. Tutkimusmateriaaliin sisältyvät henkilötiedot sekä suojaomienpiteet

Tässä osatutkimuksessa kerätään jokaiselta osallistujalta alla listattuja tietoja.

- (a) *Tutkittavan nimi, yhteystiedot ja allekirjoituksella vahvistettu tietoon perustuva suostumus tutkimukseen osallistumiseen.* Tutkittava antaa yhteystietonsa tutkimusryhmälle tutkimusajankohdan sopimisen yhteydessä ja vahvistaa tutkimustilanteessa allekirjoituksellaan suostumuksensa osallistua tutkimukseen. Nimi ja osallistujalle annettu tunniste/pseudonymii sekä skannatut allekirjoitetut lomakkeet säilytetään erillään muusta tutkimusaineistosta Turun yliopiston tietoturvaohjeiden mukaisesti.
- (b) *Katseenseurantalaseilla kerättävä katseenseuranta-aineisto sekä tallennuksen aikainen audiotallenne.* Käytettävä katseenseurantalaitteisto tallentaa (1) etukameranäkymän, (2) kohdat joihin osallistujan katse etukameranäkymässä kohdistuu sekä (3) osallistujan pupilliin koon 50-100 Hz taajuudella. Katseenseurantalaseihin integroitu (4) mikrofoni tallentaa puheen. Osallistujaa ei pyydetä vastaamaan suullisesti kysymyksiin interioörien tarkastelun aikana, mutta taltiointiin aikana mahdollisesti kertyvää audioaineistoa käsitellään kuten muitakin tutkimuksessa kerättäviä video- ja audiotallenteita (ks. kohta d).
- (c) *Kirjalliset vastaukset annettuihin tehtäviin.* Osallistuja vastaa annettuihin tehtäviin sähköisellä lomakkeella ja Turun yliopiston hallinnoimalla laitteella. Aineisto tallennetaan yliopiston hallinnoimalle palvelimelle ja säilytetään Turun yliopiston tietoturvaohjeiden mukaisesti.
- (d) *Haastattelun aikainen video- ja audiotallenne sekä niistä tehtävät litteraatiot.* Videolla kuuluu tutkittavan ääni sekä näkyy mahdollisesti tutkittavan keho kokonaan tai osittain. Osallistujan kasvoja ei lähtökohtaisesti kuvata. Audiotallennetta käytetään varaltiointivälineenä. Haastattelut litteroidaan. Litteroinnin toisessa vaiheessa haastatteluista poistetaan arkaluontoiset ja tutkittavan tunnistamiseen liittyvät seikat (työ- ja opiskelupaikat, omaisten nimet jne.). Haastatteluista julkaistaan vain käsiteltyjä sitaatteja, joista vastaajaa ei voi tunnistaa. Aineistoja säilytetään Turun yliopiston tietoturvaohjeiden mukaisesti.
- (e) *Taustatiedot.* Osallistuja vastaa sähköiseen taustatietokyselyyn Turun yliopiston hallinnoimalla laitteella. Kysely on laadittu siten, ettei osallistujaa voi tunnistaa pelkkien lomakkeelle annettujen tietojen perusteella. Aineisto tallennetaan yliopiston hallinnoimalle palvelimelle ja sitä säilytetään Turun yliopiston tietoturvaohjeiden mukaisesti.

8. Erityiset henkilötietoryhmät (arkaluontoiset henkilötietoryhmät)

Tutkimuksessa ei käsitellä erityisiä henkilötietoryhmiä.

9. Henkilötietojen keräämisen lähteet

jatkuu seuraavalla sivulla

7.9.2023

Henkilötietoja kerätään tutkittavilta itseltään joko ennen tutkimusta (yhteystiedot) tai tutkimustilanteen yhteydessä (allekirjoitettu suostumuslomake; tutkimustilanteessa kerättävät video- ja audioaineistot).

10. Henkilötietojen siirtäminen ja jakaminen kolmansille osapuolille

Henkilötietoja ei siirretä Turun yliopiston tai yllä mainitun tutkimusryhmän ulkopuolelle.

11. Henkilötietojen siirtäminen EU:n tai ETA:n ulkopuolelle

Henkilötietoja ei siirretä Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle.

12. Automaattinen päätöksenteko ja noudatettavat suojatoimet

Automaattista päätöksentekoa ei toteuteta käsiteltäviin henkilötietoihin.

Henkilötietoihin sovelletaan seuraavia suojatoimia:

Aineisto on salassa pidettävää.

Kirjalliseen materiaaliin sovellettavat suojatoimet:

Allekirjoitetut suostumuslomakkeet säilytetään luottamuksellisena aineistona ja tuhoaan mahdollisimman pian tutkimustilanteen jälkeen, kun ne on skannattu sähköiseen muotoon.

IT-järjestelmissä toteutettava henkilötietojen käsittely:

Aineistoa säilytetään salasanalla suojatussa, yhteyshenkilön tiille perustetussa sähköisessä kansiossa Turun yliopiston tietoturvaohjeiden mukaisesti.

Muu:

Suorien tunnistetietojen käsittely:

Suorat tunnistetiedot poistetaan analysointivaiheessa.

Analysoitava aineisto sisältää suorat tunnistetiedot.

(Ks. kohta 7: alkuperäisiä, ei-anonymisoituja haastattelulitteraatioita voidaan käyttää aineiston analysointivaiheessa, mikäli tutkimuksen suorittaminen tätä edellyttää.)

14. Henkilötietojen käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen

Alkuperäiset haastatteluvideot ja täydelliset litteraatiot tuhoaan

JA

Haastattelulitteraatiot tai otteita niistä arkistoidaan:

Ilman tunnistetietoja

Tunnistetiedoin

Osallistujan yhteystiedot hävitetään mahdollisimman pian tutkimustilanteen jälkeen. Allekirjoitetut suostumuslomakkeet, nimi- ja tunnistelista, video- ja audiotiedostot sekä alkuperäiset, anonymisoimattomat litteraatiot säilytetään tietoturvallisesti enintään Suomen Akatemian myöntämän rahoituskauten ajan, eli 31.8.2026 saakka. Osallistujalla on oikeus pyytää skannattu versio allekirjoittamastaan suostumuksesta tutkimukseen osallistumiselle.

Osatutkimuksessa kerätty anonymi tai anonymisoitu aineisto (katseenseuranta-aineisto, anonymisoidut litteraatiot, taustatiedot) voidaan arkistoida myöhempää tutkimuskäyttöä varten toistaiseksi Turun yliopiston suosittelemien käytäntöjen mukaisesti. Tavoitteena on, että aineiston käsittely mahdollistaa sen tai sen osien avaamisen tutkimuskäyttöön Turun yliopiston datapolitiikan mukaisesti.

7.9.2023

15. Oikeutesi rekisteröitynä sekä näihin tehtävät poikkeamat

Sinulla on oikeus vetäytyä tutkimuksesta sekä pyytää aineistosi poistamista tutkimuskäytöstä alla olevat poikkeamat huomioiden (ks. perustelu poikkeamille).

Rekisteröidyn oikeuksiin tehtävät poikkeamat

Tietosuoja-asetuksen sekä kansallisen tietosuojalain nojalla rekisteröidyn oikeuksiin voidaan tehdä tiettyjä poikkeamia, kun henkilötietojen käsittelyperusteena toimii tieteellinen tutkimus ja oikeuksien toteuttaminen tekisi käsittelyn tarkoituksen (tässä tapauksessa tieteellisen tutkimuksen) joko mahdottomaksi tai aiheuttaisi huomattavaa haittaa käsittelylle. Tarve tehdä poikkeamia rekisteröityjen oikeuksiin arvioidaan aina tapauskohtaisesti. Tämän tietosuoja-asetuksen tutkimuksessa on todennäköisesti tarpeen tehdä poikkeamia seuraaviin rekisteröityjen oikeuksiin:

- Oikeus saada pääsy tietoihin (Artikla 15)
- Oikeus tietojen oikaisemiseen (Artikla 16)
- Oikeus tietojen poistamiseen (Artikla 17)
- Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (Artikla 18)
- Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä (Artikla 20)
- Vastustamisoikeus (Artikla 21)

Perustelut: Poikkeamia rekisteröidyn oikeuksiin tehdään siinä tapauksessa, mikäli aineiston käsittely ja analysointi ovat edenneet vaiheeseen josta yksittäisen vastaajan aineiston poistaminen muun aineiston joukosta on joko mahdotonta aineiston anonymisoinnin takia tai aiheuttaisi huomattavaa haittaa tutkimustyölle.

Ota yhteyttä:

Nimi: Marjaana Puurtinen
 Osoite: Assistentinkatu 5, 20014 Turun yliopisto
 Puh.: +358 50 339 4928
 E-mail: marjaana.puurtinen@utu.fi

Oikeus valituksen tekemiseen

Sinulla on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetulle, jos koet, että henkilötietojasi on käsitelty soveltuvan tietosuojalainsäädännön vastaisesti.

Tietosuojavaltuutetun yhteystiedot:

Tietosuojavaltuutetun toimisto
 Käyntiosoite: Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki
 Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki
 Puhelinvaihe: 029 566 6700
 Sähköposti (kirjaamo): tietosuoja(at)om.fi